

มติชน

บันทึก ประเทศไทย

ปี 2566

รวบรวมและเรียบเรียงโดย
กองบรรณาธิการมติชน และ ศูนย์ข้อมูลมติชน

แนวทางป้องกันภัย! จากมิจฉาชีพ แก๊งคอลเซ็นเตอร์

Do's

- ✓ **ตั้งสติก่อนรับสาย** อย่าคุยหากสงสัย วางสายการสนทนาดังกล่าว ตรวจสอบก่อน โดยการโทรศัพท์ไปยังคอลเซ็นเตอร์ของหน่วยงานนั้นๆ โดยตรง
- ✓ **บล็อกสายเรียกเข้า** ที่มาจากต่างประเทศได้ ด้วยการกด *138*1# แล้วโทรออก หากท่านไม่มีญาติหรือผู้ที่ติดต่อด้วยอยู่ต่างประเทศ
- ✓ **ติดตั้งแอปพลิเคชันแจ้งเตือน** แอป WhosCall เพื่อแจ้งเตือนระบุตัวตนสายเรียกเข้าที่ไม่รู้จัก
- ✓ **เตือนภัยคนใกล้ชิด** เตือนผู้สูงอายุ บุคคลใกล้ตัวเพื่อลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ

Don'ts

- ✗ **อย่าเชื่อ** เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐไม่มีนโยบายโทรศัพท์ไปยังประชาชน กล่าวหาอ้างว่าท่านกระทำความผิด หรือมีส่วนในความผิด ให้อ้างสายทันที
- ✗ **อย่าโอนเงิน** ตามที่ปลายสายบอกอย่างเด็ดขาด
- ✗ **อย่าเพิ่มเพื่อน** ทางแอปพลิเคชันไลน์เพื่อติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ โดยตรง
- ✗ **อย่าบอกข้อมูล** ส่วนตัว และข้อมูลการเงินกับผู้ใดทั้งนั้น

หากโดนหลอก เสียเงิน รีบติดต่อธนาคารเจ้าของบัญชี แจ้งตำรวจทันที

1200

1888

9777

1441

1185

1678

สำนักสื่อสารองค์กร

nanb.
NBTC

nanb.

@NBTC

Call Center 1200

บันทึก ประเทศไทย ปี 2566

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน 2567

โหมโรง

ยุคก่อนการเปลี่ยนแปลง: การปฏิรูปและความท้าทาย

“คุณสามารถอ่านนักปฏิวัติได้ แต่คุณจะไม่สามารถอ่านการปฏิวัติได้เลย”

เฟรด แฮมป์ตัน (Fred Hampton)

ผู้นำขบวนการลี้ภัย The Black Panther Party
ในสังคมอเมริกัน

- หมุดดอกแรกของยุคสมัย: การขึ้นครองราชย์ของรัชกาลที่ 5
- ปัจจัยแทรกซ้อน: การขยายอำนาจของลัทธิอาณานิคมและสงครามโลกครั้งที่ 1

สังคมสยามไม่ได้แตกต่างจากสังคมอื่นๆ ที่มี “ความผันทางการเมือง” มาอย่างยาวนาน อย่างน้อยตั้งแต่เมื่อครั้ง “11 นักปฏิรูป” กล้าที่จะนำเสนอเค้าโครงการการเมืองใหม่แก่ในหลวงรัชกาลที่ 5 [คำกราบบังคมทูลความเห็นจัดการเปลี่ยนแปลงราชการแผ่นดิน ร.ศ. 103 (พ.ศ. 2427-ปฏิทินเก่า)] ด้วยความหวังที่จะให้เกิดการยับยั้งตัวของระบอบการเมืองสยามในแบบเดิม อันเป็นผลจากการต้องเผชิญกับการขยายอำนาจของเจ้าอาณานิคมตะวันตก แม้พวกเขาจะรู้ดีถึง “ความเสี่ยง” ในการนำเสนอชุดความคิดใหม่ภายใต้เงื่อนไขของการเมืองในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ข้อเสนอเช่นนี้เป็นความเสี่ยงในตัวเอง แต่พวกเขาก็กล้าที่จะแสดงออกถึงความพยายามที่จะฝ่ากระแสการเมืองเก่า และข้อเสนอนี้เกิดขึ้นคู่ขนานกับสงครามครั้งสุดท้ายระหว่างจักรวรรดิอังกฤษกับราชสำนักของพม่าที่ตามมาด้วยการยึดครองพม่าอย่างเต็มรูปแบบ และส่งผลให้สยามถูกล้อมรอบด้วยพื้นที่ภายใต้การควบคุมของรัฐมหาอำนาจเจ้าอาณานิคม หรืออาจกล่าวได้ว่า พื้นที่ล้อมรอบสยามตกอยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าอาณานิคมทั้งหมด พร้อมกับการล่มสลายของราชสำนักที่เคยเป็น “คู่สงคราม” มาแต่เดิม

การดำเนินการผลักดันข้อเสนอในการปฏิรูปสยามเช่นนี้ กำเนิดขึ้นด้วยความหวังชุดใหญ่ที่จะผลักดันให้เกิดการ “สร้างสยามใหม่” ดังเช่นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองชุดใหญ่ในญี่ปุ่น เพื่อรับมือกับสภาวะแวดล้อมของโลกที่เปลี่ยนไปของยุคอาณานิคมที่ปรากฏให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆ ที่ก้าวหน้าและบ่งบอกถึง “ความเหนือกว่า” ของชาติตะวันตกที่มีความเป็น “รัฐสมัยใหม่” (modern states) ขณะที่สยามเป็นเพียง “รัฐโบราณ” ที่ล้าหลังภายใต้ข้อจำกัดทั้งทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี แต่ความหวังดังกล่าวไม่เกิดขึ้น ซึ่งก็คือชนชั้นนำสยามที่มีอำนาจพยายามดำรง “สถานะเดิม” (status quo) ในทางการเมือง แม้พยายามที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงในทางสังคมบางประการด้วยการปฏิรูปในบางเรื่อง แต่ก็หลีกเลี่ยงที่จะทำการปฏิรูปทางการเมือง เช่นที่กลุ่ม “คณะปฏิรูป ร.ศ. 103” พยายามนำเสนอ

ในที่สุด กลุ่มทหารหนุ่มในยุคของรัชกาลที่ 6 เป็นผู้ตัดสินใจที่จะ “เสี่ยง” และเป็นการเสี่ยงครั้งใหญ่ของชีวิต เสี่ยงในแบบที่แทบไม่มีแต้มต่อเลย เมื่อพวกเขาตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครอง และลดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ เหมือนตัวแบบของอังกฤษหรือญี่ปุ่น การเคลื่อนไหวชุดนี้เกิดขึ้นเมื่อพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่เพิ่งขึ้นครองราชย์ได้เพียง 1 ปี 3 เดือน แต่ข่าวของผู้ก่อการคณะนี้เริ่มถูกจับตามองจากหน่วยข่าวกรองของราชสำนัก เนื่องจากเริ่มมี “ข่าวลือ” แพร่ออกไปในระดับบน ถึงความพยายามของบางกลุ่มที่ต้องการก่อการให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

ต่อมาในเวลาไม่นานนัก การก่อการครั้งแรกของสังคมสยามล้มลงด้วยปัญหาพื้นฐานของงานการข่าว คือ “ข่าวรั่ว” เนื่องจากมีการ “แปรพักตร์” ของคนในองค์กร อันนำไปสู่การจับกุมผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดในวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2454 เหตุการณ์ “กบฏ ร.ศ. 130” เป็นสัญญาณแรกของความพยายามของกลุ่มสามัญชนที่ต้องการเปลี่ยนระบอบการเมืองของประเทศ

คณะผู้ก่อการคณะ “โซคติ” กับเงื่อนไขใหม่ของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในขณะนั้นที่พวกเขาทั้งหมดไม่ถูกประหารชีวิต เช่นที่ “6 สุภาพบุรุษ” แห่ง “การปฏิรูปร้อยวัน” ของจีน (การปฏิรูป 100 วันของจักรพรรดิ กวงซวี) ที่ต้องสังเวยความพยายามในการผลักดันการปฏิรูปสังคมการเมืองในยุคราชวงศ์ชิงด้วย “ศิรชะ” ของพวกเขากลางตลาดในกรุงปักกิ่ง นักต่อสู้

ในสยามถูกควบคุมในเรือนจำ และระยะเวลาของความเปลี่ยนแปลงครั้งหน้าที่จะมาถึง เพราะแม้จะล้มเหลวในการก่อการที่เกิดขึ้น แต่ก็บ่งบอกถึงกระแสความคิดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสยามได้ก่อตัวขึ้นแล้ว และความล้มเหลวดังกล่าวอาจเป็นสัญญาณในตัวเองที่บ่งชี้ว่า ไม่ช้าก็เร็ว ความพยายามในรูปแบบเช่นนี้จะเกิดขึ้นอีกอย่างแน่นอน

อย่างไรก็ตาม แม้ในรัชสมัยของรัชกาลที่ 6 สยามจะประสบความสำเร็จในการสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่นั่นก็ไม่ใช่ปัจจัยที่จะเหนี่ยวนำความเปลี่ยนแปลงได้ เพราะกระแสความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งในบริบทภายนอกและภายใน สยามกำลังเผชิญกับความท้าทายที่ไม่ใช่การคุกคามจากเจ้าอาณานิคม แต่เป็นเสียงเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองภายใน เช่นที่เกิดขึ้นในสังคมจีนจากการเคลื่อนไหวของ ดร. ซุนยัตเซ็น

ดังนั้น แม้ความพยายามในการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งแรกจะล้มเหลว และสะดุดลงในระยะเวลาไม่นานนัก แต่กระแสความเปลี่ยนแปลงในยุครัชกาลที่ 7 กลับเริ่มก่อตัวขึ้น ไม่ใช่แค่ในวงแคบๆ ของกลุ่มทหารหนุ่มในแบบเดิมอีกต่อไป แต่กลับมีสถานะเป็นกระแสที่ขยายขยายและซ่อนตัวอยู่ในสังคมสยามขณะนั้น แม้จะมีข่าวหลุดออกมาเป็นระยะๆ ตลอดรวมถึงการติดตามอย่างใกล้ชิดของงานการข่าวของฝ่ายราชสำนัก ซึ่งก็ยากที่จะคาดเดาถึงความสำเร็จ เพราะบรรดาผู้ที่คิดจะก่อการล้นต้องตระหนักถึงความล้มเหลวครั้งแรกเกิดขึ้นก่อนหน้านี้ จากการเข้าจับกุมใน พ.ศ. 2454 จนถึงการขึ้นครองราชย์ของรัชกาลที่ 7 เป็นระยะเวลาไม่นานนัก

คำตอบที่ชัดเจนของความผิดพลาดการทำงานลับคือ ภาพของ “นักโทษคดี ร.ศ. 130” ที่อยู่ในเรือนจำ และถูกจองจำถึง 12 ปีครึ่ง และได้รับพระราชทานอภัยโทษในช่วงปลายปี 2467 การตัดสินใจที่จะก่อการทางการเมืองเป็น “ความเสี่ยง” ในตัวเองเสมอ แต่หากไม่มีกลุ่มบุคคลที่กล้าพอที่จะเดินบนเส้นทางของความเสี่ยงเช่นนั้นแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองชุดใหญ่จะเกิดไม่ได้เลย

แน่นอนว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขนาดใหญ่ย่อมมีเงื่อนไขของเวลา ตัวบุคคล และสถานการณ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ และที่สำคัญ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเช่นนี้บ่งบอกถึงสถานะของ “การเปลี่ยนผ่านของ

อำนาจ” (power transition) [เปรียบเทียบได้กับแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนผ่านของอำนาจ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในวิชาการเมืองระหว่างประเทศ] สภาวะเช่นนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่มีนัยสำคัญต่อความเป็นไปของสังคม ฉะนั้น ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็น “เส้นแบ่งเวลา” ของสังคม (timelines) ในตัวเอง

อย่างไรก็ตาม อาจจะต้องยอมรับในทางทฤษฎีรัฐศาสตร์ว่า การเปลี่ยนผ่านของอำนาจในสังคมสยามนั้นมีลักษณะที่เป็น “การปฏิวัติทางการเมือง” (political revolution) อันมีนัยถึงความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขนาดใหญ่ในโครงสร้างเดิม แต่ไม่ได้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงในแบบที่ทำลายโครงสร้างเดิมทั้งทันที อย่างเช่นในแบบของ “การปฏิวัติทางสังคม” (social revolution) [หมายเหตุ: บทความนี้ต้องการแยกภาษาให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการปฏิวัติทางการเมืองกับการปฏิวัติทางสังคม (social revolution) ที่มีนัยถึงการเปลี่ยนแปลงแบบ “ชุดรากถอนโคน” เช่น การปฏิวัติจีนในยุคของพรรคคอมมิวนิสต์ หรือการปฏิวัติคิวบาของคาสโตร] เป็นต้น

แน่นอนว่า ไม่มีใครที่จะเหนี่ยวรั้งพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมการเมืองได้ และในที่สุดแล้ว หลังจากความล้มเหลวในปี 2454 ก็เป็นแต่เพียงการรอเวลาสำหรับการก่อการของกลุ่มใหม่ที่จะเข้ามาสืบทอดภารกิจ และในเช้าตรู่ของวันที่ 24 มิถุนายน 2475 การเปลี่ยนแปลงการปกครองก็เกิดขึ้นและประสบความสำเร็จ ความสำเร็จเช่นนี้เท่ากับบ่งบอกถึงความล้มเหลวของความพยายามที่จะปฏิรูปการเมืองดังเช่นที่ปรากฏเป็นข้อเสนอในสมัยรัชกาลที่ 5 มาแล้วนั่นเอง ดังนั้น แม้สยามจะประสบความสำเร็จในการดำรงความเป็น “รัฐเอกราช” ไว้ได้ในยุคอาณานิคม และทั้งยังประสบความสำเร็จทางการเมืองระหว่างประเทศครั้งใหญ่ที่สยามมีสถานะเป็น “รัฐผู้ชนะ” ในสงครามโลกครั้งที่ 1 อันเป็นปัจจัยของการเสริมสร้างเกียรติภูมิของสยามในเวทีโลกอย่างมาก แต่ก็มิได้หมายความว่าความสำเร็จนี้จะปัจจัยที่ช่วยหยุดยั้งความเปลี่ยนแปลงภายในของสยามรัฐได้

ถ้าเช่นนั้นแล้ว ราชสำนักสยามจะเตรียมตัวกับกระแสความเปลี่ยนแปลงชุดนี้อย่างไร คำถามเช่นนี้เป็นโจทย์ที่ท้าทายต่อชนชั้นนำในสยามเป็นอย่างยิ่ง เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นอาจมีนัยถึงการปิดฉากของระบอบการเมืองแบบเก่าได้ ดังเช่นตัวแบบร่วมยุคสมัยที่เห็นทั้งในจีนและตุรกี

ยุคที่ 1: ยุคสยามใหม่ (2475-2490)

15 ปีแห่งรุ่งอรุณประชาธิปไตยสยาม

“การปฏิวัติคือหัวใจจักรของประวัติศาสตร์”

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx)

ผู้ให้กำเนิดลัทธิมาร์กซ์

และถือเป็นบิดาของชาวสังคมนิยมทั้งมวล

- หมุดดอกแรกของยุคสมัย: การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475
- ปัจจัยแทรกซ้อน: สงครามโลกครั้งที่ 2

เป็นที่รับรู้กันว่าสังคมการเมืองสมัยใหม่ของไทยเริ่มต้นด้วยการเปลี่ยนแปลงการปกครองสยาม 2475 การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็นสัญญาณถึงการสิ้นสุดของ “ยุคเก่า” ที่เป็นการเมืองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงเป็นดังการก้าวเข้าสู่ “ยุคใหม่” ของการเมืองไทยอย่างแท้จริง หรือมีนัยทางรัฐศาสตร์ถึงการสิ้นสุดอำนาจของ “ระบอบเก่า” (ที่อาจมีนัยถึงความเป็น “Ancien Regime” ในแบบฝรั่งเศส อันมีนัยหมายถึงการปกครองเก่าคือ “old rule”) และนำไปสู่การกำเนิดของ “ระบอบใหม่”

การกำเนิดของระบอบการเมืองใหม่หลัง 2475 เป็นตัวแทนของความผันผวนใหญ่ว่า การเปลี่ยนผ่านทางการเมือง (political transition) จากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จะพาสังคมสยามไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่วางอยู่บนแนวคิดของ “ระบอบรัฐธรรมนูญนิยม” (constitutionalism) ที่รัฐธรรมนูญในฐานะของการเป็นกฎหมายแม่บทจะเป็นกรอบใหญ่ของการกำหนดทิศทางการเมืองของสยาม จากนั้นไป การเมืองจะไม่อยู่ในมือของชนชั้นนำกลุ่มเล็กๆ หากแต่การเมืองจะมีความเป็น “มหาชน” อันเป็นการเปิดพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านสิ่งที่เรียกว่า “รัฐสภา” พร้อมกับการเปลี่ยนการเมืองเป็น “ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ” (constitutional monarchy) [ซึ่งเคยเป็นข้อเสนอของคณะปฏิรูปสยามมาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 แต่ราชสำนักในขณะนั้นมองว่า ภารกิจหลักที่สำคัญและทำทนายสำหรับ

สยามไม่ใช่ “การปฏิรูปการเมือง” แต่เป็น “การปฏิรูปรัฐบาล” (government reform) มากกว่า]

ดังที่กล่าวแล้วในเบื้องต้นว่า ความสำเร็จในการยึดอำนาจรัฐของ “คณะราษฎร” ในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 นั้น ไม่ใช่การปฏิวัติ เป็นแต่เพียงการเปลี่ยนแปลงภายในเงื่อนไขที่ระบอบการเมืองเดิมยังคงมีอำนาจอยู่พอสมควร ในด้านหนึ่ง การได้อำนาจรัฐเช่นนี้จึงจำเป็นต้องประนีประนอมกับอำนาจรัฐเก่าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีคนแรกของระบอบใหม่เป็นคำตอบในตัวเอง ว่าที่จริง การเมืองชุด 2475 ก็อาจไม่แตกต่างกับการเมืองของการปฏิวัติของ ดร. ชุนยัตเซ็น ที่หลังจากความสำเร็จในการได้อำนาจรัฐในปี 2454 แล้ว เขาเองก็ต้องตั้งนายพลหยวนซื่อฮายเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐจีน อันเป็นภาพของความจำเป็นที่ต้องประนีประนอมกับกลุ่มอำนาจเก่าอย่างชัดเจน แม้หยวนซื่อฮายในยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองจะไม่ใช่คนของราชสำนักจีนโดยตรงก็ตาม แต่เขาไม่ใช่ตัวแทนของอำนาจใหม่อย่างแน่นอน เช่นเดียวกับพระยามโนปกรณนิติธาดาที่เป็นตัวแทนของสายอนุรักษ์นิยม

ไม่นานหลังจากความสำเร็จของการตั้งรัฐบาลใหม่จากการประกาศใช้ “รัฐธรรมนูญ” เป็นครั้งแรกของสยามในวันที่ 10 ธันวาคม 2475 ความขัดแย้งเริ่มก่อตัวขึ้น และนำไปสู่การยุบสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกของการเมืองไทย และกลายเป็นการรัฐประหารครั้งแรกหลัง 2475 ด้วยการประกาศ “ปิดสภา” อันมีนัยทางการเมืองเป็นดัง “รัฐประหารเงียบ” ในวันที่ 1 เมษายน 2476 และตามมาด้วยการเกิดรัฐประหารจริงในวันที่ 20 มิถุนายน 2476

ความขัดแย้งของยุค 2475 นำไปสู่ความพยายามในการฟื้นอำนาจของกลุ่มอำนาจเก่า ด้วยการก่อ “กบฏบวรเดช” ในวันที่ 10-15 ตุลาคม 2476 และยังตามมาด้วย “กบฏนายสิบ” ในวันที่ 3-7 สิงหาคม 2478 เหตุการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เสถียรภาพของรัฐบาลในระบอบใหม่หลัง 2475 นั้นดำรงอยู่ด้วยความเปราะบางอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการต้องเผชิญกับความท้าทายของกลุ่มอนุรักษ์นิยม ที่ต้องสูญเสียอำนาจไปกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และการต่อสู้เพื่อรื้อฟื้นอำนาจของระบอบเก่า เป็นความท้าทายทางการเมืองอย่างสำคัญของรัฐบาลคณะราษฎร

เงื่อนไขของการต่อสู้ทางการเมืองเช่นนี้ได้เปิดโอกาสให้แกนนำคณะราษฎรอีกชุดก้าวสู่การจัดตั้งรัฐบาล และพาให้นายทหารระดับกลางคือ “นาย-พันเอก หลวงพิบูลสงคราม” ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในปลายปี 2481 และเกิด “กบฏพระยาทรงสุรเดช” ซึ่งกลุ่มผู้เกี่ยวข้องถูกจับกุมในวันที่ 29 มกราคม 2482 และยังเกิดการตัดสินใจที่เรียกว่า “คดีประหารชีวิต 18 กบฏ” ซึ่งเป็นหนึ่งในด้านลบของประวัติศาสตร์การเมืองไทยยุค 2475

ความท้าทายต่อการดำรงอำนาจรัฐของคณะราษฎรอีกส่วนหนึ่งยังเป็นผลจากความผันผวนของสถานการณ์โลก หรือเรียกในภาษาสมัยใหม่ว่าเกิด “global disruption” ในเวทีโลก ซึ่งเป็นผลจากการต่อสู้และแข่งขันของรัฐมหาอำนาจ และยังเป็นผลสืบเนื่องจากผลพวงของการยุติสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่ได้สร้างปัญหาไว้ในเวทีระหว่างประเทศ จนในที่สุด ความขัดแย้งในภาวะเช่นนี้ ขยายตัวกลายเป็น “สงครามโลกครั้งที่ 2 ในยุโรป” ในปี 2482 และขยายต่อมากลายเป็น “สงครามมหาเอเชียบูรพา” หรือ “สงครามโลกครั้งที่ 2 ในเอเชีย” ในปลายปี 2484

ในที่สุด สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ขยายตัวเข้าสู่ประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บนเงื่อนไขของการขยายอำนาจทางการเมือง-การทหารของญี่ปุ่น และรัฐบาลหลวงพิบูลฯ ตัดสินใจครั้งใหญ่ที่สุดในทางการเมืองคือ การพาประเทศไทยเข้าร่วมกับญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 ไทยกลายเป็นพันธมิตรที่สำคัญของฝ่ายอักษะในเอเชีย และยิ่งยกระดับมากขึ้นด้วยการประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรในวันที่ 25 มกราคม 2486

การเข้าสู่สงครามโลกเช่นนี้เอื้อต่อการสร้าง “ลัทธิเสนานิยม” (militarism) คู่ขนานกับ “ลัทธิชาตินิยม” ที่ถูกปลุกโดยปีกนิยม “ลัทธิฟาสซิสต์” ในไทย และยังผสมผสานเข้ากับบางส่วนของ “ลัทธิอนุรักษนิยม” ที่ตกทอดอยู่ในสังคม แน่แน่นอนว่า การดำเนินการทางการเมืองในยามสงครามเช่นนี้ช่วยเสริมสร้างอำนาจให้แก่ระบอบพิบูลฯ โดยตรง และชุดอุดมการณ์ของคณะราษฎรจะถูกบดบังไปด้วยเมฆหมอกแห่งสงครามไปโดยปริยาย เช่นเดียวกับที่ “ลัทธิท่านผู้นำ” ของหลวงพิบูลฯ ได้กลบความพยายามของคณะราษฎรในการวางรากฐานของระบอบรัฐธรรมนูญนิยมไปอย่างน่าเสียดาย

แม้สงครามโลกครั้งที่ 2 จะจบลงด้วยการที่ไทยไม่กลายเป็น “ประเทศผู้แพ้สงคราม” เช่นเดียวกับญี่ปุ่น และประเทศไม่ถูกยึดครองโดยกองทัพสัมพันธมิตร อันส่งผลให้การสร้าง “กองทัพใหม่” ของยุคหลังสงครามไม่เกิดขึ้นในแบบกองทัพเยอรมันและกองทัพญี่ปุ่น และตัวจอมพล ป. และกลุ่มผู้สนับสนุนอำนาจไม่ถูกประหารชีวิตในข้อหาอาชญากรรมสงครามแต่อย่างใด แต่ทั้งหมดนี้ตอบเราว่า การที่ไทยไม่ถูกปฏิบัติในฐานะผู้แพ้สงคราม ย่อมทำให้โครงสร้างอำนาจทางการเมืองแบบเก่าดำรงอยู่นั้นไม่ได้ถูกรื้อทิ้งจากเงื่อนไขสงครามแต่อย่างใด ซึ่งก็มีความหมายในอีกด้านว่า “อุดมการณ์ต่อต้านเสรีนิยม” ยังสามารถคงพลังอำนาจไว้ได้มากในยุคหลังสงครามโลก และพร้อมที่จะขับเคลื่อนเมื่อเงื่อนไขทางการเมืองเอื้ออำนวย แต่ทั้งหมดนี้บอกแก่เราว่า “ยุค 2475” มีระยะเวลาเพียง 15 ปีเท่านั้น และยุค 2475 ของสยามจบตามไปกับการสิ้นสุดของยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งในเวทีการเมืองไทยและการเมืองโลก

ยุคที่ 2: ยุคอัศวินม้าขาว (2490-2516)

26 ปีแห่งความเติบโตใหญ่ของระบอบอำนาจนิยมทหาร

“สันติภาพคือ ความก้าวหน้าที่ยิ่งสู่ความยุติธรรม และ
ความปรารถนาที่จะมีรัฐบาลที่เสรีมากขึ้น เป็นธรรมชาติมากขึ้น
ฉลาดมากขึ้น และเป็นทรราชน้อยลง”

กุสเยลโม เฟร์เรโร (Guglielmo Ferrero)

ปัญญาชนเสรีนิยมชาวอิตาลี

- หมุดดอกแรกของยุคสมัย: การรัฐประหาร 2490
- ปัจจัยแทรกซ้อน: สงครามเย็นและสงครามเวียดนาม

การไม่แพ้สงครามอาจจะเป็นความโชคดีในด้านหนึ่ง แต่อีกด้านหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเยอรมนีและญี่ปุ่น ที่การแพ้สงครามกลายเป็นปัจจัยภายนอกต่อ “การสร้างประชาธิปไตย” (democratization) และยังทำให้เกิดการ

สร้างกองทัพที่เป็นประชาธิปไตยของประเทศทั้งสองได้ด้วย น่าคิดเล่นๆ ว่า ถ้าประเทศไทยถูกฝ่ายสัมพันธมิตรปฏิบัติเช่นนั้นแล้ว การเมืองและกองทัพไทยจะเปลี่ยนไปอย่างไร

คงไม่มีประโยชน์มากนักที่จะตั้งคำถามย้อนแย้งกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ แต่ก็มักอดคิดใน “บริบทเปรียบเทียบ” (comparative perspective) กับปัญหาของการสิ้นสุดสงครามโลกไม่ได้ แม้จะรู้ว่าการทดลองคิดเช่นนั้นไม่มีทางเป็นจริงได้เลย เพราะรัฐบาลสหรัฐอเมริกาพยายามอย่างมากที่จะช่วยเหลือ ด้วยการประคับประคองสถานะทางการเมืองของไทยในยุคหลังสงคราม โดยถือว่าไทยเป็น “ประเทศที่ถูกยึดครอง” ไม่ใช่ประเทศที่ “เข้าร่วมสงคราม” อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงที่ปฏิเสธไม่ได้คือ ไทยเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายอักษะ และประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร แต่รัฐบาลวอชิงตันก็พร้อมจะ “หลับตา” ให้ มิโยะที่รัฐบาลลอนดอนพยายามกดดันในประเด็นนี้อย่างหนัก

แต่สิ่งที่คาดไม่ถึงคือ ความผันผวนของสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศ โลกหลังสงครามไม่ได้สวยหรูอย่างที่คิด แต่กลับทำทลายด้วยการสิ้นสุดของสงครามชุดหนึ่ง คือการเริ่มต้นของสงครามอีกชุดหนึ่ง และผลพวงจากความขัดแย้งของรัฐมหาอำนาจครั้งนี้ทำให้โลกก้าวเข้าสู่ “ยุคสงครามเย็น” (The Cold War)

คำถามเล่นๆ กับคำคุณศัพท์คือ ทำไมสงครามจึงเย็น ทำไมสงครามไม่ร้อน เพราะในความเป็นจริงแล้ว สงครามต้อง “ร้อน” ไม่ใช่ “เย็น” และคำตอบสั้นๆ ที่ตรงไปตรงมาคือ สงครามเย็นเพราะ การกำเนิดของอาวุธนิวเคลียร์ และได้แสดงให้เห็นถึงอำนาจการทำลายล้างอย่างที่ไม่เคยเห็นมาก่อนจากการทิ้งระเบิดที่ฮิโรชิมาและนางาซากิ ในเดือนสิงหาคม 2488 อันถือเป็นจุดสุดท้ายของการปิดฉากสงคราม

แต่การปิดฉากสงครามชุดนี้คือการเปิดฉากสงครามชุดใหม่ที่คู่แข่งขันคือ “สหรัฐอเมริกา vs สหภาพโซเวียต” และมาพร้อมกับการแข่งขันทางอุดมการณ์ระหว่าง “เสรีนิยม vs คอมมิวนิสต์” และ “ทุนนิยม vs สังคมนิยม” ซึ่งการแข่งขันเช่นนี้ทำให้สหรัฐฯ ในฐานะของ “หัวขบวน” ของฝ่ายตะวันตกต้องปรับยุทธศาสตร์ใหม่ที่เน้นถึงการหยุดยั้งการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์

ในพื้นที่รอบนอกยุโรป ภายใต้แนวคิดของ “นโยบายปิดล้อม” (the containment policy)

การวางยุทธศาสตร์เช่นนี้ทำให้สหรัฐฯ ต้องสร้างพันธมิตรกับรัฐบาลต่างๆ ซึ่งรวมถึงรัฐบาลกรุงเทพฯ ด้วย เพราะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็น “จุดยุทธศาสตร์” ที่สำคัญในตัวเอง และเป็นจุดที่สหรัฐฯ จะละเลยไม่ได้ เนื่องจากในอีกด้านหนึ่งเป็นผลจากความอ่อนแอของรัฐบาลเจ้าอาณานิคมทั้งอังกฤษ และฝรั่งเศสที่บอบช้ำจากสงคราม และยังต้องเผชิญกับการเรียกร้องเอกราช ด้วยการนำของ “ขบวนการชาตินิยม” ที่มักจะมีทิศทางในแบบ “เอียงซ้าย” มากกว่าจะเป็นแบบ “นิยมตะวันตก” ซึ่งทำให้รัฐบาลตะวันตกมองว่าการมีทิศทางนโยบายเช่นนี้จะเปิดโอกาสให้ “ขบวนการคอมมิวนิสต์” แทรกแซงได้

ขณะที่การเมืองโลกเริ่มก่อรูปการณ์ใหม่ของความเป็นสงครามเย็นนั้น ความขัดแย้งทางการเมืองไทยในยุคหลังสงครามโลกกลับจบลงด้วยการยึดอำนาจในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2490 และถือเป็น “รัฐประหารแรก” ของยุคหลังสงครามโลก หรือในอีกมุมคือ “รัฐประหารแรก” ของไทยในยุคสงครามเย็น แม้ผู้นำรัฐประหารจะเป็นอดีตผู้นำทหารไทยที่เคยอยู่กับฝ่ายอักษะ แต่ฝ่ายสัมพันธมิตรกลับไม่ได้ขัดขวางแต่อย่างใด จนทำให้เกิดการตีความว่า สงครามเย็นเป็นปัจจัยที่เปิดทางให้ผู้นำทหารที่นิยมอักษะแต่เดิมกลับเข้าสู่อำนาจ พร้อมกับการจัดตั้ง “รัฐบาลทหาร” อย่างไม่น่าเชื่อ

การคืนสู่อำนาจของผู้นำทหารในปลายปี 2490 เช่นนี้ยังเป็นรากฐานสำคัญของการสร้าง “ระบอบทหารไทย” ของยุคสงครามเย็น ที่จะมีพัฒนาการต่อเนื่องในอนาคต และการเข้าสู่อำนาจของผู้นำทหารถูกเปรียบเทียบเป็นดัง การมาของ “อัศวินม้าขาว” (หรือในสำนวนตะวันตกคือ “The Man on the Horseback”) ที่จะเข้ามาเพื่อแก้ปัญหาของประเทศ (เสมือนกับการมาของ อัศวินเพื่อปราบอธรรมในแบบนิทานตะวันตก) แต่จะเป็นจริงเช่นนั้นหรือไม่ คงเป็นอีกปัญหาหนึ่ง

การกลับสู่อำนาจของจอมพล ป. ครั้งนี้ เราไม่ได้แสดงตนในฐานะของการเป็นแกนนำของคณะราษฎรเช่นในปี 2475 แต่อย่างใด กล่าวกันว่า เขาแทบจะไม่เคยกล่าวอ้างถึงอุดมการณ์และหลัก 6 ประการของคณะราษฎรอีก แต่อย่างใด เขากลับมาในฐานะ “ผู้นำทหารที่เข้มแข็ง” ในแบบ “strongman”

ของยุคสงครามเย็นพร้อมกับอุดมการณ์ของการต่อต้านคอมมิวนิสต์ จนถือเป็นการกำเนิดของ “ระบอบพิบูลฯ” อีกครั้ง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องถือเป็นการ “สิ้นยุค 2475” ไปด้วยในตัวเอง พร้อมกับทั้งมรดกสำคัญ 2 ชิ้นให้สังคมไทย คือ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ (ผลจากสงครามอินโดจีน 2484-2485)

นอกจากนี้ สภาวะของการลัทธิตาของฝ่ายสัมพันธมิตรเช่นนี้ ยังเป็นผลจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจาก “การปฏิวัติสังคมนิยมจีน” ที่นำโดยประธานเหมาเจ๋อตงในเดือนตุลาคม 2492 และการกำเนิดสงครามเกาหลีในเดือนมิถุนายน 2493 และรัฐบาลพิบูลฯ ตัดสินใจเข้าร่วมกับฝ่ายตะวันตกในสงครามครั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดยืนของรัฐบาลไทยที่พร้อมจะร่วมมือทางด้านความมั่นคงกับโลกตะวันตก (นั่นคือสหรัฐฯ) ในการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ การส่งทหารไทยเข้าร่วมรบในสงครามเกาหลีเป็นภาพแทนเชิงนโยบายที่ชัดเจนในตัวเอง และเป็นการออกการชากรสนามนอกประเทศครั้งแรกในยุคหลังสงครามโลก (กองทัพไทยออกการชากรสนามนอกประเทศครั้งแรกเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่กองทัพสยามเข้าร่วมกับกองทัพสัมพันธมิตรในยุโรป)

การดำรงอยู่ของ “ระบอบพิบูลฯ 2” นั้นต้องเผชิญกับความขัดแย้งกับกลุ่มการเมืองต่างๆ ดังจะเห็นได้จากการก่อกบฏในช่วงหลัง 2490 มีจำนวนมาก ได้แก่ กบฏเสนานิการ (1 ตุลาคม 2491) กบฏแบ่งแยกดินแดน (28 พฤศจิกายน 2491) กบฏวังหลวง (26 กุมภาพันธ์ 2492) กบฏหลวงกาจ (20 มกราคม 2493) กบฏแมนฮัตตัน (29 มิถุนายน 2494) รัฐประหารเงียบของจอมพล ป. (29 พฤศจิกายน 2494) กบฏสันติภาพ (10 พฤศจิกายน 2495) น่าสนใจว่าระบอบพิบูลฯ ดำรงอยู่มาได้ยาวนาน

แต่ในความยาวนานของระบอบทหารมักจะมีปัญหาในตัวเอง ที่มีการแข่งขันของผู้นำทหารในโครงสร้างอำนาจเป็นเรื่องปกติ และความเป็นปกติเช่นนี้มักจะจบลงด้วยการยึดอำนาจ เพื่อล้มล้างอำนาจของผู้นำทหารอีกฝ่าย แล้วรัฐประหารของผู้นำทหารรุ่นใหม่คือ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็เกิดขึ้น (16 กันยายน 2500) และเพื่อการกระชับอำนาจและสร้างฐานอำนาจของกลุ่มตน จอมพล สฤษดิ์ตัดสินใจยึดอำนาจซ้ำอีกครั้ง (20 ตุลาคม 2501)

พร้อมกับการจัดตั้งรัฐบาลทหารที่มีนโยบายเอียงขวา ด้วยการเข้าร่วมในการต่อต้านคอมมิวนิสต์กับสหรัฐฯ ไม่ต่างจากยุคจอมพล ป. และเข้าร่วมกับสหรัฐฯ ในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ในภูมิภาค

จอมพล สฤษดิ์ถึงแก่อสัญกรรมในปลายปี 2506 การสืบทอดอำนาจของระบอบทหารเกิดขึ้นด้วยการก้าวขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของจอมพล ถนอม กิตติขจร ในตอนต้นปี 2507 พร้อมกับการสนับสนุนของกลุ่มทหารในกองทัพที่นำโดยพลเอก ประภาส จารุเสถียร (ยศขณะนั้น) แม้รัฐบาลทหารจะยอมเปิดให้มีการเลือกตั้ง แต่สุดท้ายก็เผชิญกับปัญหาความขัดแย้งในระบบรัฐสภา ตลอดจนถึงปัญหาความขัดแย้งในหมู่ผู้นำทหาร และจบลงด้วยการรัฐประหาร (อีกครั้ง) ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2514

แต่รัฐประหารก็ไม่ใช่เครื่องมือของการแก้ปัญหาได้จริง และกลับทำให้ความยอมรับของสังคมที่มีต่อรัฐบาลลดต่ำลง เพราะมองว่ารัฐประหารเป็นเพียงการกระชับอำนาจของ “กลุ่มถนอม-ประภาส” มากกว่าจะช่วยในการแก้ปัญหาของประเทศที่เผชิญกับความผันผวนของทั้งการเมืองภายในและภายนอก อันเป็นผลจากการที่จอมพล ถนอมได้พาประเทศเข้าร่วมกับสหรัฐฯ ในสงครามเวียดนาม และการเปลี่ยนทิศทางนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนในต้นปี 2515

ความตึงเครียดภายในระบบทวีขึ้นเป็นลำดับนับจากรัฐประหารดังกล่าว และความชอบธรรมของรัฐบาลทหารลดลงเป็นลำดับ และเมื่อต้องเผชิญกับการประท้วงใหญ่ที่มีการเรียกร้องรัฐธรรมนูญเป็นธงนำ การประท้วงมีขนาดใหญ่ว่าที่ไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์การเมืองไทย กล่าวกันว่าผู้เข้าร่วมชุมนุมบนถนนราชดำเนินในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 มีกว่า 500,000 คน แม้รัฐบาลทหารจะตัดสินใจเคลื่อนกำลังทหารเข้าทำการ “ล้อมปราบ” การชุมนุมที่เกิดขึ้น แต่กลับกลายเป็นความพ่ายแพ้ครั้งสำคัญ และผู้นำทหารต้องลงจากอำนาจ พร้อมกับลี้ภัยทางการเมืองออกจากประเทศไทย ยุคของรัฐบาลทหารปิดฉากลงอย่างไม่น่าเชื่อ

การยุติอำนาจของกลุ่มถนอม-ประภาสมิได้หมายถึงการหมดอำนาจของรัฐบาลทหารตามปกติเท่านั้น หากแต่เป็นสัญญาณถึงการสิ้นสุดของ

ระบอบทหารที่รัฐบาลจอมพล ถนอมมีฐานะเป็น “ผู้สืบทอดอำนาจ” ของระบอบทหารที่ถือกำเนิดขึ้นจากการรัฐประหาร 2490 ดังนั้น การสิ้นสุดของระบอบทหารในปี 2516 จึงเป็นการสิ้น “ยุคอัศวินม้าขาว” ที่มีระยะเวลาในการเมืองไทยถึง 26 ปี

ยุคที่ 3: ยุคประชาธิปไตยแบ่งบาน (2516-2535)

19 ปีของฤดูใบไม้ผลิที่กรุงเทพฯ

“ระบอบเผด็จการเป็นถนนเดินรถทางเดียว แต่ระบอบประชาธิปไตยสามารถคุยได้ว่า เป็นจราจรสองทาง”

อัลแบร์โต โมราเวีย (Alberto Moravia)

นักเขียนนวนิยายชาวอิตาลี

ที่มีจุดยืนต่อต้านระบอบฟาสซิสต์

- หมุดหมายแรกของยุคสมัย: เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516
- ปัจจัยแทรกซ้อน: สงครามปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์ไทยและชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน

ใครเลยจะคิดว่าการเรียกร้องประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา ประชาชนในเหตุการณ์เดือนตุลาคม 2516 จะนำไปสู่การโค่นล้มระบอบทหารที่สืบสายย้อนกลับไปถึงคณะรัฐประหาร 2490 เนื่องจากการกำเนิดของรัฐบาลทหารที่สืบทอดอำนาจกันมาอย่างยาวนานนั้น ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมักเป็นเพียงการเปลี่ยนตัวผู้นำทหารที่ก้าวขึ้นสู่อำนาจ แต่ไม่เคยมีการเปลี่ยน “มือที่กุมอำนาจ” จากบรรดาจอมพลและพลเอกในวงจรแห่งอำนาจได้เลย

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจาก “การลุกขึ้นสู้ในเดือนตุลาคม” จึงเป็นการเปิดหน้าประวัติศาสตร์การเมืองไทยอีกชุดหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากเปรียบเทียบแล้ว อาจเป็นเหมือนกับการมาของ “ฤดูใบไม้ผลิ” ทางการเมือง (political spring) เช่นที่เคยปรากฏให้เห็นจากการลุกขึ้นสู้ของนักศึกษาประชาชนในกรุงปราก ประเทศเชโกสโลวาเกียในปี 2511 มาแล้ว แม้ครั้งนั้น

การลุกขึ้นสู้ของเสรีชนจะประสบความสำเร็จ จากการใช้กำลังทหารของฝ่าย
สนธิสัญญาออร์ซอเข้าปราบปรามอย่างหนักก็ตาม แต่การต่อสู้ครั้งนั้นได้รับ
การยกย่องให้เป็นดัง “ฤดูใบไม้ผลิที่ปราก” (The Prague Spring)

ฤดูใบไม้ผลิที่กรุงเทพฯ (The Bangkok Spring) ส่งผลให้การเมืองชุด
เดิมของผู้นำทหารเก่าลาโรงไป พร้อมกับการมาของการเมืองใหม่ที่ถูกผลักดัน
ด้วยการขับเคลื่อนของ “ขบวนการทางสังคม” (social movements) ที่ปรากฏ
ในรูปแบบของขบวนการนักศึกษา ขบวนการกรรมกร ขบวนการชาวนา และยั
รวมถึงขบวนการของฝ่ายต่อต้านในอีกด้านหนึ่งของชุดความคิดทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม การล่มสลายของระบอบทหารที่เกิดขึ้นครั้งนี้ไม่ใชการ
ปฏิวัติใหญ่ ฉะนั้น จึงไม่แปลกที่กลุ่มอำนาจเก่าในโครงสร้างเดิมยังอยู่กันครบ
ไม่แตกต่างจากก่อนหน้าปี 2516 แม้ตัวบุคคลในระดับบนบางส่วนจะหาย หรือ
เปลี่ยนตัวไปบ้างก็ตาม สภาวะเช่นนี้ทำให้การมาของฤดูใบไม้ผลิย่อมเป็นความ
ท้าทายในตัวเองว่า ความอบอุ่นของฤดูนี้จะอยู่ได้อีกนานเพียงใด เพราะปัจจัย
แวดล้อมในหลายส่วนเองมีความผันแปรไปกับการเปลี่ยนแปลงของการเมือง
และความมั่นคงทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับภายในของไทยเอง

การเมืองยุคหลัง 14 ตุลาฯ เกิดในภาวะที่การเมืองโลกก้าวสู่ “ยุคผ่อน
คลายความตึงเครียด” (détente) พร้อมกับการ “คืนดี” ในทางการทูตระหว่าง
สหรัฐฯ กับจีน ความแตกแยกระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียต (ที่มีความชัดเจน
มากขึ้น) ความพยายามของทำเนียบขาวที่ยุติสงครามเวียดนาม อันมีนัยถึง
การเตรียมที่จะลดพันธะทางทหารของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ และแนวโน้มที่การ
รวมชาติของเวียดนามอาจจบลงด้วยชัยชนะของเวียดนามเหนือ รวมถึงแนว
โน้มของชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งในลาวและในกัมพูชา พร้อมกับความ
พยายามที่จะขยายสงครามของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.)
และการขยายอิทธิพลทางความคิดฝ่ายซ้ายของจีนในหมู่นิสิต นักศึกษา และ
ปัญญาชนไทย

ดังนั้น ชัยชนะของนักศึกษาประชาชนในปี 2516 เกิดขึ้นในสภาพแวด
ล้อมด้านความมั่นคงที่เปราะบาง เพราะมีทั้งสงครามเวียดนามและสงคราม
ภายในของไทยเองเป็นองค์ประกอบหลัก ชัยชนะเช่นนี้จึงแวดล้อมด้วยความ

กลัวของฝ่ายขวา ที่พร้อมจะ “สวิงขวา” สุดจนเป็นขวาจัดได้ไม่ยาก เพราะความกลัวความพ่ายแพ้ของรัฐบาลไทย เช่นที่ในเวลาต่อมา รัฐบาลอินโดจีนที่ 3 ล้วนล่มสลายไปกับชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศตนในปี 2518 ประกอบกับในสถานการณ์เช่นนี้ การขยายอิทธิพลทางความคิดของฝ่ายซ้ายเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในแวดวงนิสิต นักศึกษา และปัญญาชนไทย และทั้งยังมีท่าทีที่ “สวิงซ้าย” มากขึ้นอีกด้วย ผลตามมาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในเวทีสังคมการเมืองคือ การปะทะทางความคิดและอุดมการณ์ระหว่าง “ฝ่ายซ้าย vs ฝ่ายขวา” ซึ่งก็ยิ่งส่งผลให้เกิดความกลัวในหมู่คนปีกขวามากยิ่งขึ้น

เมื่อความกลัวถูกดันไปจน “สุดโต่ง” แล้ว การสร้าง “ความเกลียดชังทางการเมือง” เป็นสิ่งที่ตบโจทย์สำหรับการตอบโต้ของปีกขวาจัดในขณะนั้นว่าทกรรม “ขวาพิฆาตซ้าย” ที่ใช้ในการชี้นำทางความคิดและพฤติกรรมที่ชัดเจนนั้น คงไม่มีประโยชน์ใดเกินกว่าข้อเสนอที่ว่า “ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป” ข้อเสนอของวาทกรรมขวาพิฆาตซ้ายเช่นนี้ ไม่เพียงบ่งบอกถึงความสุดโต่งทางความคิดเท่านั้น หากยังเป็นการส่งสัญญาณทางการเมืองของการสร้างความรุนแรงในตัวเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ว่าที่จริงแล้ว การสร้างวาทกรรมเช่นนี้คล้ายคลึงกับสังคมที่มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่ต้องมีการสร้างชุดความคิดทางการเมืองแบบสุดโต่งรองรับการใช้ความรุนแรงสำหรับคนฝ่ายตน เพื่อไม่ให้เกิด “ความรู้สึกผิด” แต่ต้องทำให้ “การฆ่า” กลายเป็นความถูกต้องในตัวเอง เพราะอย่างน้อยความรู้สึกในเรื่อง “บาปบุญคุณโทษ” ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ดำรงอยู่ใน “ระบบความเชื่อ” (belief system) ของสังคมพุทธ แม้จะบอกว่าเป็น “สังคมพุทธแบบไทยๆ” ก็ตาม แต่ความกลัวบาปยังเป็นประเด็นสำคัญในชีวิตประจำวัน ฉะนั้น หากจะต้องนำเสนอให้เกิดการใช้ความรุนแรงเพื่อกระทำต่ออีกฝ่ายอย่างสุดโต่งแล้ว ก็จะต้องสร้างระบบความเชื่อใหม่ว่า การฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่เป็นการทำบาปแต่อย่างใด และที่สำคัญในทางการเมือง การฆ่าเช่นนี้จะช่วยหยุดยั้งต่อการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่เกิดขึ้นในหมู่นิสิตนักศึกษา

ในที่สุด เวลาของการฆ่าก็มาถึงในเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 ความรุนแรงชุดนี้ไม่ใช่การแย่งอำนาจระหว่างกลุ่มติดอาวุธในโครงสร้างอำนาจ

รัฐ เช่น การต่อสู้ระหว่างกองกำลังของรัฐกับฝ่ายกบฏ ที่เห็นเป็นประเด็นมาตั้งแต่กบฏบวรเดชในปี 2476 หากเหตุการณ์ในปี 2519 เป็นการใช้อาวุธกระทำกับผู้ชุมนุมที่เป็นนิสิตนักศึกษา รวมถึงความรุนแรงด้วยการ “จับแขวนคอ” ที่ต้นมะขามที่สนามหลวง และนำไปสู่การเสียชีวิตของนิสิต นักศึกษา และประชาชนส่วนหนึ่งอย่างที่เราไม่เคยเห็นมาก่อน

เดิมความรุนแรงชุดนี้ถูกคาดหวังว่าจะเป็นปัจจัยที่ทำลายการขยายตัวของฝ่ายนิยมคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเมือง หากผลที่เกิดกลับนำไปสู่การขยายสงครามในชนบท เนื่องจากนิสิตนักศึกษาจำนวนมากตัดสินใจเปลี่ยนสถานะของตนเองเป็น “นักปฏิวัติ” ด้วยการเดินทางเข้าร่วมสงคราม อันทำให้เกิดแนวโน้มที่ปัญหาสงครามชุดนี้อาจจบลงด้วยชัยชนะของการปฏิวัติเช่นที่เกิดขึ้นแล้วในอินโดจีน หรือที่กล่าวเชิงเปรียบเทียบว่า ประเทศไทยอาจจะเป็น “โดมิโนตัวที่ 4” หลังจากการล้มตามกันของ “โดมิโนอินโดจีน” ในปี 2518

แนวโน้มเช่นนี้กลายเป็น “สถานการณ์บังคับ” ที่ฝ่ายขวาชุดหนึ่งที่เราอาจเรียกในทางรัฐศาสตร์ว่า “ขวาปฏิรูป” ที่นำโดยพลเอก เกียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ตัดสินใจด้วยการก่อการรัฐประหารเพื่อโค่นอำนาจรัฐบาล “ขวาจัด” ในวันที่ 20 ตุลาคม 2520

ฉะนั้น การเมืองหลังจากนี้จะเห็นการปรับตัวใหญ่ใน 4 ประเด็นหลักคือ

1. การปรับนโยบายของประเทศให้ลดความเป็นขวาจัด เพื่อเป็นการลดเงื่อนไขสงครามในชนบทที่กำลังขยายตัวมากขึ้นหลังจากเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ
2. การปรับยุทธศาสตร์ในสงครามต่อต้านคอมมิวนิสต์ เพื่อเป็นการสร้างเงื่อนไขในการเอาชนะสงคราม และสร้างความชัดเจนด้วยการออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 และ 65/2525
3. การปรับการเมืองของประเทศด้วยการเปิดพื้นที่ที่เป็น “ประชาธิปไตยบางส่วน” หรือที่เรียกว่าเป็นการเมืองแบบ “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” เพื่อลดความเป็นอำนาจนิยมลง และเพิ่มความเป็นเสรีนิยมขึ้น ซึ่งในทางทฤษฎีก็คือ การกำเนิดของ “ระบอบไฮบริด” หรือ “การเมืองแบบพันทาง” (hybrid

politics) การเมืองในตัวแบบเช่นนี้มีได้มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างให้เกิดภาวะ “ประชาธิปไตยเต็มใบ” ในการเมืองไทยแต่อย่างใด

4. การปรับพื้นที่ทางการเมืองใหม่ ซึ่งอาจกล่าวในอีกมุมหนึ่งของปัญหาได้ว่า การกำเนิดของระบอบพันทางในยุคพลเอก เกรียงศักดิ์-พลเอก เปรม คือความพยายามของผู้นำทหารและกลุ่มปีกขวา “สายปฏิรูป” ที่ใช้ความเป็น “พันทาง” เข้ามาเป็นคำตอบสำหรับการสร้างประชาธิปไตยในยุคหลัง 6 ตุลาฯ เพราะยังสามารถคงส่วนที่เป็นอำนาจของฝ่ายทหารให้ดำรงอยู่คู่ขนานไปกับปัจจัยประชาธิปไตยบางส่วนได้ และยังช่วยลดแรงกดดันต่อเสียงเรียกร้องเสรีภาพในสังคมได้ด้วย

ดังนั้น ผลสืบเนื่องอย่างมีนัยสำคัญของยุคหลัง 14 ตุลาฯ 2 ประการคือ

1. การมาของระบอบไฮบริดภายใต้รัฐธรรมนูญ 2521 พร้อมกับการเข้าสู่อำนาจของผู้นำทหารชุดใหม่คือ พลเอก เกรียงศักดิ์ และต่อมาคือ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

2. การสิ้นสุดของสงครามคอมมิวนิสต์ในชนบทไทยในปี 2525-2526 และนำไปสู่การล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์ไทยในเวลาต่อมา

คงต้องยอมรับว่า การเมืองแบบไฮบริดในยุคของพลเอก เปรม (2523-2530) ได้สร้างเสถียรภาพและความเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีการสิ้นสุดของสงครามในบ้านเป็นฐานรองรับ และทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความมั่นคงที่รัฐบาลสามารถอยู่รอดได้ แม้จะต้องเผชิญกับความพยายามในการยึดอำนาจถึง 2 ครั้งในปี 2524 และปี 2528 ซึ่งรัฐบาลในอดีตแทบไม่มีโอกาสอยู่รอดในแบบเช่นนี้ได้เลย

การเมืองชุดนี้มีนัยสำคัญอีกประการ ที่ปูทางไปสู่การจัดตั้ง “รัฐบาลประชาธิปไตยที่มากกว่าครึ่งใบ” โดยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ มาจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยตรงในตอนกลางปี 2531 มิใช่มาในแบบพันทางเช่นพลเอก เกรียงศักดิ์ หรือพลเอก เปรม ส่วนรัฐบาลพลเอก ชาติชายจะเป็น “ประชาธิปไตยเต็มใบ” หรือไม่เพียงใด อาจจะต้องปล่อยให้ข้อถกเถียงทางทฤษฎี เนื่องจากเงื่อนไขการเมืองไทยบางส่วนอาจจะไม่เปิดโอกาสที่จะเกิด “ประชาธิปไตย

เต็มใบ” ได้อย่างที่ทฤษฎีคาดหวัง แต่การขึ้นสู่อำนาจครั้งนี้ก็เป็นความหวังของการเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความเข้มแข็งของ “การเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย” (democratization) ในยุคหลัง 14 ตุลาฯ อีกครั้ง

แต่แล้วปัญหาพื้นฐานของการเมืองไทยประการสำคัญได้ก่อตัวขึ้น ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งกับผู้นำกองทัพค่อยๆ ปรากฏชัดเจน และตามมาด้วยความหวาดระแวงของทั้ง 2 ฝ่ายที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละช่วงเวลา จนเหลือคำถามประการเดียวว่า นายกรัฐมนตรีชาตินายจะสามารถต้านทานและประสพชัยชนะจากการรัฐประหารได้เช่นกรณีของพลเอกเปรมหรือไม่ แต่ทุกคนรู้ดีว่าโอกาสที่จะเป็นความสำเร็จอีกครั้งใน “ยุทธการต้านรัฐประหาร” ย่อมไม่ใช่เรื่องง่ายแต่อย่างใด โอกาสประวัติศาสตร์ซ้ำรอยเช่นนั้นดูจะไม่มีมากนัก

ดังนั้น ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ผู้นำทหารตัดสินใจยึดอำนาจอีกครั้ง แล้วรัฐบาลที่หวังจะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างประชาธิปไตยไทยอีกครั้งจึงสิ้นสุด แต่การดำรงอยู่ของรัฐบาลทหารเองดูจะไม่ใช่เรื่องง่ายเช่นกัน ดังที่กล่าวกันเสมอว่า การอยู่ในอำนาจหลังจากความสำเร็จของการรัฐประหารนั้นเป็นความท้าทายที่สำคัญที่สุด เนื่องจากกระแสดอรับในสังคมไม่เป็นไปดังคาด ประกอบกับสังคมไทยไม่มีภัยคุกคามที่ทำให้เกิดการต้องพึ่งพา “ความจำเป็นทางการเมือง” ที่จะต้องมีรัฐบาลทหารในการปกครองประเทศ ในฐานะของการมีบทบาทเป็น “ผู้พิทักษ์แห่งชาติ” (The National Guardian) เพื่อปกป้องประเทศจากภัยคุกคาม

ในสถานะเช่นนี้ สังคมไทยไม่เพียงเห็นการมาของ “กระแสประชาธิปไตย” จากปัจจัยภายในเท่านั้น หากยังเห็นถึง “กระแสประชาธิปไตยโลก” ที่มาพร้อมกับการสิ้นสุดของสงครามเย็น และการพังทลายของรัฐบาลทหาร และ/หรือระบอบอำนาจนิยมในหลายประเทศ โดยเฉพาะการสิ้นสุดของระบอบทหารในลาตินอเมริกา ซึ่งหากมองจากปัจจัยภายนอกที่เป็น “กระแสโลกาภิวัตน์” แล้ว คำถามสุดท้ายจึงได้แก่ ระบอบทหารที่กรุงเทพฯ จะอยู่รอดในท่ามกลางกระแสประชาธิปไตยทั้งภายนอกและภายในที่ประสานพลังกันอย่างเข้มแข็งได้เพียงใด

เมื่อกระแสประชาธิปไตยไทยขับเคลื่อนด้วยพลังมวลชนบนถนนราชดำเนินอีกครั้ง จนกลายเป็นการประท้วงใหญ่ครั้งที่ 2 หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ หรืออาจกล่าวได้ว่า เหตุการณ์ 14 ตุลาฯ หวนคืนบนถนนราชดำเนินอีกครั้งในเดือนพฤษภาคม 2535 และผลลัพธ์ในปี 2535 จบลงไม่แตกต่างจากปี 2516 กองทัพพ่ายแพ้ใหญ่ หรือเป็นดัง “14 ตุลาฯ ครั้งที่ 2” ของการเมืองไทย ที่มีระยะเวลาห่างกัน 19 ปี

คงไม่ผิดนักที่จะกล่าวว่า “ฤดูใบไม้ผลิ” กลับมาแบ่งบานอย่างอบอุ่นในเดือนพฤษภาคม 2535 แต่กระนั้น ทำให้มีความหวั่นใจไม่ได้บนเงื่อนไขของการเมืองไทยว่า ความอบอุ่นของ “บางกอกสปริง” (The Bangkok Spring) จะอยู่ยั่งยืนเพียงใด

ฉะนั้น หากมองในมุมมองมหภาคแล้ว การเมืองยุคประชาธิปไตยแบ่งบานที่เริ่มด้วยชัยชนะของนักศึกษาประชาชนในปี 2516 จบลงด้วยชัยชนะอีกครั้งในปี 2535 หรือกล่าวอีกด้านหนึ่งได้ว่า จากความพ่ายแพ้ของทหารบนถนนราชดำเนินในปี 2516 เวียนสู่ความพ่ายแพ้อีกครั้งบนถนนเส้นเดิมในปี 2535 หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการปิดฉาก 19 ปีของยุคสมัย “การเมืองบนถนนราชดำเนิน” ที่มีการชุมนุมขนาดใหญ่ของมวลชนบนถนนเป็นแรงขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง นอกจากนี้ ในยุคสมัยดังกล่าวยังเห็นถึงการสิ้นสุดของยุคสงครามเย็นในปี 2533/34 หรือการก้าวสู่โลก “ยุคหลังสงครามเย็น” (The Post-Cold War Era)

สำหรับการสิ้นสุดของปรากฏการณ์ชุดนี้ นักรัฐศาสตร์อเมริกันเรียกว่าเป็น “การสิ้นสุดของประวัติศาสตร์” (The End of History) หรือเป็นการ “เปลี่ยนยุค” ครั้งสำคัญของการเมืองโลก (Francis Fukuyama, *The End of History and the Last Man*, 1992) ซึ่งก็เห็นถึงการสิ้นสุดยุคสมัยหนึ่งของการเมืองไทยคู่ขนานตามไปด้วย

กล่าวในบริบทความมั่นคงคือ โลกก้าวสู่ยุคหลังสงครามเย็น และสังคมไทยก็ก้าวสู่ยุคหลังสงครามคอมมิวนิสต์ พร้อมกับการมาของ “กระแสลมแห่งโลกาภิวัตน์” ที่พัดไปทั่ว และ “รถตะลุมตุ้ม” เข้าไปในทุกสังคมของโลก โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเข้มงวดและข้อจำกัดของเส้นเขตแดนที่เป็น “เส้นแบ่งทางภูมิรัฐศาสตร์” ของรัฐและสังคม

ยุคที่ 4: ยุคโลกาภิวัตน์และการปฏิรูปการเมือง (2535-2544)

9 ปีสำหรับฤดูใบไม้ผลิครั้งที่ 2

“คนมักจะกล่าวถึงโลกาภิวัตน์ในด้านลบ แต่ข้าพเจ้าเชื่อว่าโลกาภิวัตน์ไม่ได้แย้ไปเสียทั้งหมด โลกาภิวัตน์ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากจากมุมมองของตะวันตก แต่ถ้าคุณลองจับตัวเองใส่รองเท้าของประเทศกำลังพัฒนาแล้ว โลกาภิวัตน์ก็กลับกลายเป็นการให้โอกาสอย่างไม่เคยมีมาก่อน”

ทาดาชิ ยานาอิ (Tadashi Yanai)

นักธุรกิจพันล้านชาวญี่ปุ่น

เจ้าของบริษัทเสื้อผ้ายูนิโคล่ (Uniqlo)

- หมายเหตุแรกของยุคสมัย: เหตุการณ์ 17-18 พฤษภาคม 2535
- ปัจจัยแทรกซ้อน: กระแสโลกาภิวัตน์และเหตุการณ์ 9/11

การเมืองไทยก้าวสู่ยุคใหม่ด้วยชัยชนะครั้งใหญ่ของนักศึกษาประชาชนในเดือนพฤษภาคม 2535 แต่แน่นอนว่า เป็นชัยชนะที่มีความท้าทายรออยู่เบื้องหน้า ไม่ต่างกับปัญหาประชาธิปไตยในยุคหลัง 14 ตุลาฯ แต่อย่างน้อยหลายคนเชื่อว่ากระแสโลกาภิวัตน์จะเป็นดัง “ลมส่งท้าย” ที่ช่วยทำให้กระแสประชาธิปไตยไทยในขณะนั้นทะยานไปข้างหน้า ด้วยความเชื่อว่า การประสานพลังระหว่าง “ประชาธิปไตย + โลกาภิวัตน์” (หรืออาจเรียกว่าเป็นพลัง “democratization + globalization”) จะทำให้เกิดการสร้างการแข่งขันของการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยที่หวนกลับสู่สังคมการเมืองไทยอีกครั้ง ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นดังการมาของ “ฤดูใบไม้ผลิครั้งที่ 2” ในการเมืองไทย

ดังนั้น การเลือกตั้งจึงเกิดขึ้นอีกครั้งหลังเหตุการณ์ “พฤษภาประชาธิปไตย” หรือที่เรียกกันว่า “เลือกตั้ง 35/2” เป็นดังการ “รีเซ็ต” การเมืองใหม่หลังจากการพังทลายของ “คณะรัฐประหาร 2534” พร้อมกับการมาของกระแส “ปฏิรูปการเมือง” อันเป็นผลจากชัยชนะในครั้งนั้น ที่ทำให้คนในสังคมมี

ความคาดหวังมากขึ้นถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ “ควรจะเป็น” ไปในทิศทางที่ดี ที่เป็นอุดมคติทางการเมือง อันจะเป็นปัจจัยของการวางรากฐานของการสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็งของไทยในอนาคต

กระแสการปฏิรูปการเมืองสอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ในตัวเอง ในด้านหนึ่ง กระแสโลกาภิวัตน์ขับเคลื่อนโดยกระแสเสรีนิยมทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ อันทำให้ประชาธิปไตยกลายเป็นกระแสหลักในการเมืองโลก และรูปธรรมของการขับเคลื่อนนี้ในการเมืองไทยคือ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่เพื่อปูทางไปสู่การปฏิรูปการเมือง และในเดือนสิงหาคม 2540 การร่างรัฐธรรมนูญใหม่ได้เสร็จสิ้นลง รัฐธรรมนูญนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” เพราะได้เปิดให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างความโปร่งใสทางการเมือง และทั้งยังค้ำประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนอีกด้วย

ในท่ามกลางการต่อสู้เรื่องรัฐธรรมนูญใหม่เช่นนี้ ประเทศไทยเองต้องเผชิญกับ “วิกฤตเศรษฐกิจ” หรือที่รู้จักกันว่า “วิกฤตต้มยำกุ้ง 2540” ที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศประสบปัญหาอย่างใหญ่หลวง และนำไปสู่การลาออกของรัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นำเสนอว่าวิกฤตครั้งนี้ไม่กลายเป็นโอกาสให้ผู้นำทหารใช้เป็นข้ออ้างในการยึดอำนาจ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอย่างสันติ พร้อมกับการขึ้นสู่ตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย แต่ก็ดูเหมือนการปฏิรูปการเมืองที่เป็นความหวังหลังจากการมีรัฐธรรมนูญ 2540 นั้นไม่ได้เดินไปข้างหน้าได้มากเท่าที่ควร

แต่รัฐบาลชวนเองก็ดำรงอยู่ภายใต้แรงกดดันอย่างมาก โดยเฉพาะผลจากวิกฤตเศรษฐกิจไทย และเผชิญกับการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เช่น กลุ่มสมัชชาคนจน และองค์กรพันธมิตรต่างๆ แต่รัฐบาลก็สามารถอยู่ในอำนาจจนหมดวาระ ขณะเดียวกัน มีความพยายามจากอดีตนายตำรวจที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจสื่อสารคมนาคมที่ต้องการตั้งพรรคการเมืองใหม่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้รวบรวมคนกลุ่มหนึ่งจำนวน 24 คน และตั้ง “พรรคไทยรักไทย” ขึ้นในเดือนกรกฎาคม 2541 ซึ่งก็เป็นที่ถูกจับตามองอย่างมาก เพราะเป็นพรรคใหม่ที่รวบรวมคนที่มีชื่อเสียงและมีตำแหน่งในสังคมให้เข้ามาร่วมงานการเมืองด้วยกัน

พรรคไทยรักไทยนำเสนอนโยบายใหม่ๆ และข้อเสนอเหล่านี้ถูกวิจารณ์ว่ามีความเป็น “นโยบายประชานิยม” (populist policy) เช่น นโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้า (30 บาทรักษาทุกโรค) นโยบายพักหนี้เกษตรกร นโยบายกองทุนหมู่บ้าน นโยบายพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ ฯลฯ ดังนั้นเมื่อการเลือกตั้งเกิดขึ้นในเดือนมกราคม 2544 จึงเป็นความท้าทายอย่างมากในทางการเมือง เป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่พรรคการเมืองที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นจะสามารถได้ที่นั่งในสภาเป็นจำนวนมาก แต่แล้ว พรรคไทยรักไทยได้รับชัยชนะเกินกว่ากึ่งหนึ่งของที่นั่งในรัฐสภา (208 ใน 400 เสียง) แม้จะเป็นการแข่งขันในครั้งแรกในสนามเลือกตั้งก็ตาม ดังนั้น ชัยชนะครั้งนี้เป็นสัญญาณถึงความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่กำลังเกิดขึ้น แต่จะเปลี่ยนแปลงอย่างไรเป็นคำถามที่รอพิสูจน์ด้วยการมาของอนาคต

อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งนั้น การเมืองในยุคนี้ไม่มีพรรคคอมมิวนิสต์และสงครามเย็นเป็นปัจจัยสำคัญ หรือที่เรียกได้ว่าเป็น “ยุคหลังสงครามเย็น” หรือจะเรียกในสำนวนของทำเนียบขาวก็อาจถือเป็น “ยุคระเบียบโลกใหม่” ที่มีสถานการณ์การก่อการร้ายที่เกิดขึ้นกับสหรัฐอเมริกาในวันที่ 11 กันยายน 2544 (เหตุการณ์ 9/11) เป็นหมุดหมายสำคัญ ภาวะเช่นนี้ทำให้เห็นการต่อสู้ในการเมืองโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับ “ปัจจัยอารยธรรม” ซึ่งทำให้นักวิชาการอเมริกันนำเสนอมุมมองอย่างท้าทายว่า การเมืองโลกเป็น “การปะทะของกระแสนอารยธรรม” (The Clash of Civilizations) ปรากฏการณ์ชุดนี้ไม่ใช่ “การปะทะของอุดมการณ์” (The Clash of Ideologies) เช่นในยุคสงครามเย็น (ดูรายละเอียดใน Samuel P. Huntington, “The Clash of Civilization,” In *Foreign Affairs*, 1993)

ในอีกด้าน ผลจากปัญหาความขัดแย้งชุดใหม่ในเวทีโลกทำให้เกิด “กระแสโลกมุสลิม” (The Islamization) ที่เป็นการคานกับกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ถูกมองว่าเป็น “กระแสตะวันตก” (The Westernization) และกระแสนี้ขยายไปสู่สังคมมุสลิมทั่วโลก รวมถึงในสังคมไทยด้วย ซึ่งภาวะนี้ทำให้เกิดคำถามถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งในทางการเมืองและความมั่นคงของไทยในอนาคต สังคมโลกเริ่มเผชิญกับความรุนแรงชุดใหม่ หรือที่เรียกว่า “ปัญหาความมั่นคงยุคหลังสงครามเย็น” พร้อมกับการขยายความรุนแรงผ่าน “การ

ก่อการร้าย” ในเวทีโลก ซึ่งหากมองจากบริบทโลกแล้ว เราอาจกล่าวเป็นข้อสังเกตถึงความรุนแรงดังกล่าวคือ การปะทะของกระแสโลกาภิวัตน์ 2 ชุดคือ “Globalization vs Islamization” หรือย่อเป็นภาพลักษณ์ให้เห็นชัดตามชื่อของหนังสือคือ การต่อสู้ระหว่าง “Jihad vs McWorld” (ดูรายละเอียดใน Benjamin R. Barber, *Jihad vs McWorld*, 1996)

การเมืองของยุคนี้ในช่วงเวลา 9 ปีอาจเป็นช่วงระยะเวลาที่ดีที่สุดช่วงหนึ่ง เพราะไม่มีปัญหาขนาดใหญ่เกิดขึ้น เว้นแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ 2540 แม้ในด้านต่างประเทศจะมีปัญหาการก่อการร้ายที่นิวยอร์กเป็นเส้นเวลาที่สำคัญของยุคสมัย และการปล้นค่ายทหารในภาคใต้ แต่สิ่งเหล่านี้ก็ไม่ได้ส่งผลให้เกิดการพลิกผันใหญ่ในการเมืองไทย ทั้งยังเห็นถึงความพยายามในการปฏิรูปการเมืองไทย ด้วยความสำเร็จของการมีรัฐธรรมนูญใหม่ พร้อมกับก้าวเข้าสู่ช่วงเวลาใหม่ทางการเมืองด้วยชัยชนะของพรรคไทยรักไทย และเป็นชัยชนะใหญ่ที่มีนัยถึงความพ่ายแพ้ใหญ่ของพรรคการเมืองฝ่ายอนุรักษนิยม เช่นนี้แล้วฝ่ายอนุรักษนิยมจะยินยอมเพียงใดต่อความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเป็นการพลิกผันอำนาจของพวกเขา

ยุคที่ 5: ยุคประชานิยมและการรัฐประหาร (2544-2566)

22 ปีของ “ประชานิยมพลเรือน vs ประชานิยมทหาร”

“เรากำลังทำให้การเมืองมีความแตกต่างจากเดิมคือ [การสร้าง] ขบวนการทางการเมืองที่สมารถและเป็นประชานิยม”

แมกซิม เบร์เนียร์ (Maxime Bernier)

นักการเมืองสายประชานิยมชาวแคนาดา

- หมายเหตุแรกของยุคสมัย: ชัยชนะของพรรคไทยรักไทย 2544
- ปัจจัยแทรกซ้อน: การก่อการร้ายและกระแสอิสลามาวาต์น

การเข้าสู่อำนาจของพรรคไทยรักไทยย่อมเป็นความท้าทายในตัวเอง เพราะเป็นชัยชนะที่บ่งบอกถึงความพ่ายแพ้ของพรรคการเมืองในปีกอนุรักษนิยมอย่างคาดไม่ถึง ชัยชนะเช่นนี้ในด้านหนึ่งย่อมเป็นปัญหาในตัวเองที่จะทำให้เกิดการต่อต้านอย่างมากจากกลุ่มที่สูญเสียอำนาจ และในอีกด้านหนึ่งเป็นปัญหาสำคัญว่า พรรคไทยรักไทยและกลุ่มการเมืองของนายกรัฐมนตรีกักขิณ ชินวัตร จะดำรงชัยชนะดังกล่าวให้อยู่รอดโดยไม่ถูกทำลายลงได้อย่างไรแน่นอน การจัดการกับปัญหา 2 ด้านนี้ไม่ง่ายเลย และยิ่งพรรคอยู่ในอำนาจนานวัน ก็ยิ่งเป็นเป้าหมายของการทำลายที่จะต้องเฝ้าระวังจากอำนาจ

แน่นอนกษ ทักขิณจะรอดจากกรณี “ซุกหื่น” ในทางกฎหมาย แต่ก็มีปัญหาการเมืองเกิดขึ้นในช่วงต่อมาอย่างต่อเนื่องและมีการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลในเรื่องราวต่างๆ อันเป็นสัญญาณการต่อต้านรัฐบาลกักขิณอย่างชัดเจน เช่น ปัญหาการแทรกแซงการแต่งตั้งในองค์กรอิสระ ปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหาการแต่งตั้งข้าราชการ ปัญหาการขายหุ้น ปัญหาการขายดาวเทียมของบริษัท ชินคอร์ปอเรชัน จำกัด ฯลฯ การโจมตีทางการเมืองในลักษณะเช่นนี้เป็น การปูทางไปสู่การจัดตั้ง “ขบวนการต่อต้านกักขิณ” ในต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2549 ในชื่อของ “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” พร้อมกับตั้งปีกการเมืองในฝ่ายอนุรักษนิยมกลุ่มต่างๆ เข้าร่วม โดยใช้รูปแบบของการจัดการชุมนุมใหญ่ที่ท้องสนามหลวง พร้อมกับใช้ “เสื้อเหลือง” และ “ผ้าพันคอฟ้า” เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งการเลือกใช้สัญลักษณ์เช่นนี้ย่อมทำให้เกิดการตีความในปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนในบริบทของการเมืองไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การชุมนุมครั้งนี้ยังได้มีพรรคฝ่ายค้านคือ พรรคประชาธิปัตย์เข้าร่วมกิจกรรมอย่างเปิดเผย และเมื่อเกิดการยุบสภาในต้นปี 2549 พรรคประชาธิปัตย์ประกาศปฏิเสธที่จะส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง การตัดสินใจดังกล่าวเป็นการย้อนรอยประวัติศาสตร์ของพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งกุมภาพันธ์ 2495 ที่ไม่ส่งผู้สมัครเพื่อประท้วงรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม มาก่อน หรืออาจเรียกว่าเป็น “ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย” ในรอบ 54 ของพรรคนี้ แต่การตัดสินใจเช่นนี้คือการส่งสัญญาณอย่างชัดเจนว่า การเมืองในระบบรัฐสภา กำลังถูกปิดประตูโดยพรรคฝ่ายค้าน

เมื่อการต่อต้านของปึกอนุรักษนิยมที่รวบรวมพลังจากกลุ่มต่างๆ เข้ามาเป็นขบวนการทางการเมืองที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้าง “พันธมิตรต่อต้านทักษิณ” ได้แล้ว ชัยชนะในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทยในเดือนเมษายน 2549 ย่อมเป็นปัญหาในตัวเอง แล้วขบวนการดังกล่าวตัดสินใจใช้เครื่องมือใหม่ในการทำลายรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง โดยการชี้ว่าการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ภาพที่ปรากฏเช่นนี้สะท้อนถึงการใช้อำนาจของ “ตุลาการธิปไตย” (juristocracy) ในการจัดการปัญหาทางการเมือง อันเป็นการส่งสัญญาณในอีกแบบว่า นับจากนี้ไป การเมืองไทยจะถูกชี้นำโดยสถาบันตุลาการ อีกทั้งยังมีการเคลื่อนไหวมวลชนบนถนนโดยกลุ่มพันธมิตรฯ ตลอดจนรวมถึงกรณีการลอบวางระเบิดสังหารนายกรัฐมนตรี ในที่สุดแล้ว ผลจากความผันผวนที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นปี 2549 จบลงด้วยการแก้ปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองที่ “เก่าสุด” ของการเมืองไทย คือการตัดสินใจยึดอำนาจในวันที่ 19 กันยายน 2549 และนอกจากจะทำรัฐประหารแล้ว ยังมีการตัดสินใจยุบพรรคไทยรักไทยในเดือนพฤษภาคม 2550 อีกด้วย คือเป็นการทำลายล้างทางการเมืองแบบถอนรากถอนโคนคือ ทั้ง “ยึดอำนาจ” และ “ยุบพรรค” ตามกันไป หรือเป็นดังรายการโฆษณาขายสินค้าคือ จัดแบบ “แพ็คเกจ” เพื่อไม่ให้พรรคนี้ดำรงอยู่ได้อีกต่อไป อีกทั้งยังเป็นแรงกดดันให้นายกรัฐมนตรีทักษิณต้องลี้ภัยในเวลาต่อมา

การดำเนินการเช่นนี้เป็นภาพสะท้อนถึงความพยายามของปึกขวจัดที่หยุดยั้งกระแสประชาธิปไตยชุดหลังที่ก่อตัวมาตั้งแต่การสิ้นสุดของสงครามเย็น และชัยชนะของ “พฤษภาประชาธิปไตย” เนื่องจากกระแสนี้มีส่วนในการบ่อนทำลายความเข้มแข็งของพลังอนุรักษนิยม โดยเฉพาะในส่วนที่เป็น “พลังขวจัด” ที่ดำรงอยู่ในโครงสร้างอำนาจรัฐ ทั้งที่เป็นพลเรือนและทหาร และสำหรับการแบ่งยุคในเมืองไทยแล้ว รัฐประหาร 2549 คือคำยืนยันถึงการปิดฉากของกระแสประชาธิปไตยของยุค 2535 อย่างชัดเจน 14 ปีหลังจากความพ่ายแพ้ของกองทัพบนถนนราชดำเนิน ผู้นำทหารหวนคืนสู่การรัฐประหาร ด้วยความสนับสนุนอย่างแข็งขันของพลังขวในระดับต่างๆ โดยเฉพาะพลังชนชั้นนำปึกขว

ภาพของการใช้อำนาจทางกฎหมายและการเมืองของกลุ่มอนุรักษนิยม ในปี 2549 เป็นมิติที่น่าสนใจ กล่าวคือ มีการใช้อำนาจของ “ตุลาการธิปไตย” แล้วจัดการขั้นสุดท้ายด้วยอำนาจของ “เสนาธิปไตย” (militocracy) การผสานอำนาจของ 2 พลังฝ่ายอนุรักษนิยมเช่นนี้ทำให้ฝ่ายเสรีนิยมที่สนับสนุนรัฐบาลเลือกตั้งไม่อาจต้านทานได้แต่อย่างใด ขณะเดียวกัน ภาพที่เกิดขึ้นก็สะท้อนให้เห็นถึงความชัดเจนของการขับเคี่ยวระหว่างพลัง “เสรีนิยม vs อนุรักษนิยม” ที่มีการเมืองไทยเป็นเวทีการต่อสู้ และในการต่อสู้ครั้งนี้ พลังอนุรักษนิยมยังผนวกตัวเองเข้ากับพลังจารีตนิยม

การผนวกเช่นนี้ทำให้เห็นได้ว่า อนุรักษนิยมไทยจากช่วงต้นปี 2549 มีลักษณะที่ค่อนข้างเป็นจารีตนิยมมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากชื่อของคณะรัฐประหารคือ “คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (ชื่อเช่นนี้ทำให้การแปลเป็นภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารกับโลกภายนอกมีปัญหาอย่างมาก) ลักษณะเช่นนี้จนอาจตั้งเป็นข้อสังเกตได้ว่า สังคมการเมืองไทยขาดพลัง “อนุรักษนิยมกระแสหลัก” มีแต่ส่วนที่เป็นพลัง “อนุรักษนิยมขวาจัด” ซึ่งจะส่งผลอย่างมากกับการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยของไทย และหากเปรียบเทียบกับการเมืองในโลกแล้ว อนุรักษนิยมขวาจัดเหล่านี้พร้อมที่จะผันตัวไปเป็น “ประชานิยมปีกขวา” (the rightwing populism) เช่น บรรดาผู้สนับสนุนนักการเมืองขวาจัดอย่างประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ฯลฯ

ในที่สุด รัฐบาลทหาร 2549 ตัดสินใจที่จะเปิดการเลือกตั้งในเดือนธันวาคม 2550 แต่พรรคพลังประชาชนซึ่งก็คือพรรคไทยรักไทยที่ถูกยุบไปกลับชนะการเลือกตั้ง และในเดือนมกราคม 2551 รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ซึ่งสำหรับฝ่ายขวาจัดที่ขับเคลื่อนการล้มรัฐบาลด้วยการรัฐประหาร 2549 นั้น นี่คือการละ “เสียของ” ในทางการเมืองอย่างชัดเจน แล้วกระแสขวาจัดก็เริ่มก่อตัวใหม่ด้วยการประกาศฟัน “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว กลุ่มนี้ในมิติของชุดความคิดทางการเมืองคือ “กลุ่มพันธมิตรต่อต้านประชาธิปไตย” การต่อต้านประชาธิปไตยเริ่มขึ้นอีกครั้ง ซึ่งเป็นคำถามอย่างมากมาย แล้วการเคลื่อนไหวเช่นนี้จะจบลงด้วยรัฐประหารเช่นในปี 2549 หรือไม่

แม้จะมีการเปลี่ยนตัวผู้นำรัฐบาลเป็นนายกรัฐมนตรีสมชาย วงศ์สวัสดิ์ แต่ก็ต้องเผชิญกับการต่อต้านอย่างรุนแรง และฝ่ายต่อต้านยังบุกเข้ายึดทำเนียบรัฐบาล และยึดสนามบินสุวรรณภูมิและสนามบินดอนเมืองเพื่อกดดันให้รัฐบาลลาออก แต่รัฐบาลกลับสิ้นสุดลงด้วยการยุบพรรคพลังประชาชนในเดือนธันวาคม 2551 และเปิดช่องให้สายอนุรักษ์นิยมคือ พรรคประชาธิปัตย์ โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งการเป็นแกนนำรัฐบาลเช่นนี้สะท้อนอีกครั้งให้เห็นถึงพลังตุลาการิปไตยที่สามารถใช้อำนาจทางกฎหมายจัดการกับฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองได้อย่าง “แนบเนียน” เพราะเป็นเรื่องของการใช้อำนาจตามข้อกำหนด ไม่ใช้อำนาจเสนาริปไตยด้วยการทำรัฐประหารในแบบปี 2549

แต่ฝ่ายสนับสนุนพรรคพลังประชาชน (พรรคไทยรักไทย) ได้ใช้วิธีในการสร้างมวลชน คือ “แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ” (นปช.) หรือมี “เสื้อแดง” เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งดูจะไม่ต่างจากฝ่ายขวาที่จัดตั้งกลุ่มพันธมิตรขึ้น การเมืองนับจากนี้จึงวนกลับสู่การต่อสู้บนถนนอีกครั้ง หรือเป็น “สงครามสีเสื้อ” ที่มีนัยถึงการต่อสู้ระหว่าง “เสื้อเหลือง vs เสื้อแดง” อันจะส่งผลต่อการเมืองไทยในระยะข้างหน้าอย่างมาก และทั้งยังมีนัยกับผู้คนหลายภาคส่วนในสังคมด้วย

แม้การเลือกตั้งครั้งใหม่จะเกิดในเดือนพฤษภาคม 2554 และพรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้ง ซึ่งก็คือพรรคพลังประชาชนที่ถูกยุบไปนั่นเอง ดังนั้นจึงคาดเดาได้ไม่ยากว่าชัยชนะครั้งนี้จะเป็นปัญหาสำหรับพรรคเพื่อไทยอย่างแน่นอน เนื่องจากฝ่ายขวาจัดได้ใช้วิธีผ่านกลไกต่างๆ โดยเฉพาะ “ตุลาการิปไตย + เสนาริปไตย” จัดการแบบถอนรากถอนโคนมาแล้วด้วยการยุบพรรคถึง 2 ครั้ง และรัฐประหารอีก 1 ครั้ง แต่พรรคยังดำรงอยู่และชนะการเลือกตั้งและนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก้าวขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของไทย

คาดเดาได้ไม่ยากว่ารัฐบาลยิ่งลักษณ์จะต้องเผชิญกับมรสุมทางการเมืองอย่างแน่นอน แต่มรสุมใหญ่ลูกแรกกลับเป็นเรื่องของ “มหาอุทกภัย” ที่เกิดน้ำท่วมขนาดใหญ่ทั้งกรุงเทพฯ และในหลายจังหวัดของประเทศ แต่มรสุมการเมืองจริงเป็นเรื่องของการเสนอร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ซึ่งได้กลายเป็นการเปิดโอกาสอย่างดีให้กลุ่มการเมืองขวาจัดขับเคลื่อนการต่อต้านรัฐบาลอีกครั้ง

โดยมีการจัดตั้ง “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กปปส.) นำสนใจว่าชื่อนี้คล้ายคลึงกับคณะรัฐประหาร 2549 คือ “คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” และชื่อเหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงความเป็นจารีตนิยมที่มีมากขึ้นในหมู่ชาวอนุรักษ์นิยม หรือดังที่กล่าวแล้วว่า อนุรักษ์นิยมไทย โดยเฉพาะในปีกขวาจัดมีความเป็นจารีตนิยมมากกว่าเป็นอนุรักษ์นิยมกระแสหลัก

การเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลมีการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ และเมื่อเกิดการเลือกตั้งอีกในเดือนพฤษภาคม 2557 แต่กระบวนการตุลาการ-ธิปไตยได้ส่งผลกระทบอีกครั้งด้วยการชี้ว่า การเลือกตั้งที่เกิดขึ้นไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งก็คือการบีบให้รัฐบาลยังลักษณะต้องสิ้นสภาพไปนั่นเอง ทั้งยังสะท้อนชัดเจนว่า ฝ่ายเสรีนิยมที่ถือเอาการเลือกตั้งและการเมืองในระบบรัฐสภาเป็นทิศทางหลักนั้น ไม่อาจทนพลังของปีกขวาจัดที่มีการปลุกระดมอย่างต่อเนื่องได้เลย แล้วเมื่อสภาพของรัฐบาลไม่อยู่ในฐานะที่จะรับมือกับวิกฤตทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้แล้ว ผู้นำทหารโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ พลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา หรือที่เรียกว่า “กลุ่ม 3 ป.” ในทางการเมือง ได้ก่อการในชื่อของ “คณะรักษาความสงบแห่งชาติ” (คสช.) ฉวยโอกาสยึดอำนาจอีกครั้งในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 และส่งผลให้นายกรัฐมนตรียังลักษณะต้องเดินทางลี้ภัยออกนอกประเทศ

ความน่าหดหู่มากก็คือ การเมืองไทยในระยะเวลาไม่ถึง 10 ปี มีการยึดอำนาจถึง 2 ครั้ง ปรากฏการณ์นี้ให้คำตอบเป็นอื่นไม่ได้ นอกจากบอกเราว่าการเมืองไทยถอยหลังกลับไปสู่ “การเมืองของประเทศด้อยพัฒนา” ที่มีรัฐประหารเป็นกระบวนการหลักทางการเมือง และมีรัฐสภาเป็น “หุ่นเชิด” ของรัฐบาลทหาร พร้อมกับใช้อำนาจของรัฐสภาในการเป็น “ตรายาง” เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่ระบอบทหาร และออกแบบรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 เพื่อทำหน้าที่รองรับต่อการสืบทอดอำนาจของผู้นำรัฐประหารในอนาคต ผลที่มีนัยสำคัญในทางรัฐศาสตร์คือ การหยุดกระบวนการสร้างประชาธิปไตยที่ทำให้การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองของไทยต้องถอยกลับไปตั้งหลักใหม่

สำหรับการเมืองของระบอบทหารที่เกิดขึ้นจากการรัฐประหาร 2557

นั้น ย่อมคาดได้เสมอว่าเมื่อถึงเวลาที่ผู้นำทหารเริ่มทนแรงกดดันทางการเมืองไม่ได้แล้ว การเลือกตั้งก็เกิดขึ้น แต่จะเป็นการเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่ในการสืบทอดอำนาจของผู้นำรัฐประหารเดิม และไม่ใช้การเลือกตั้งที่ทำหน้าที่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย เพราะผู้นำรัฐประหารยังคงต้องการครอบครองอำนาจรัฐไว้ต่อไป ซึ่งมีเหตุผลหลายประการทั้งจากปัจจัยความกลัวที่จะลงจากอำนาจ ปัจจัยผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ปัจจัยของอำนาจทางการเมือง ปัจจัยของการควบคุมกองทัพและระบบราชการ เป็นต้น

การเลือกตั้งในเดือนมีนาคม 2562 จึงเป็นเพียงการสร้าง “ระบอบพันทาง” ที่เป็นเสมือน “ระบอบทหารนอกเครื่องแบบ” ที่เปิดโอกาสให้พลเอก ประยุทธ์และคณะรัฐประหารมีอำนาจต่อไปอย่างชอบธรรมด้วยการเลือกตั้ง แต่เป็นที่รับรู้กันว่าระบอบนี้อ่อนแอในเชิงประสิทธิภาพของการบริหารรัฐ และขาดความชอบธรรมในประชาคมระหว่างประเทศ แต่พลเอก ประยุทธ์ก็อาศัยอำนาจของการควบคุมทางการเมือง และความสนับสนุนจากฝ่ายทหาร ตลอดจนความสนับสนุนจากกลุ่มอนุรักษ์นิยม-จารีตนิยมที่ดำรง “กองเชียร์รัฐประหาร” ที่เข้มแข็งมาโดยตลอด ไม่แปลกเลยที่รัฐบาลจะ “ถูกลู่ลึง” ลากไปจนหมดวาระ แม้จะมีปัญหาต่างๆ รุมเร้าอย่างมาก โดยเฉพาะวิกฤตในพรรคร่วมรัฐบาลเอง และเป็นเสมือนอาการ “แก้วร้าว” ในความสัมพันธ์ของผู้นำรัฐประหารเดิม

ในช่วงเวลาของรัฐบาลประยุทธ์เผชิญกับแรงดันที่สำคัญอีกส่วนจากความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ และนำไปสู่การขยายบทบาทของคนหนุ่มสาว ซึ่งความตื่นตัวเช่นนี้ยังทำให้เกิดการรวมตัวในการสร้างพรรคการเมืองของคนรุ่นใหม่ คือ “พรรคอนาคตใหม่” แม้จะถูกกระบวนการตุลาการ-ธิปไตยใช้อำนาจยุบพรรค แต่ก็มีการจัดตั้งใหม่ คือ “พรรคก้าวไกล” และจากบทบาทที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลนี้คาดได้ว่าพรรคนี้จะมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญในอนาคต

นอกจากนี้ รัฐบาลทหารนอกเครื่องแบบยังเผชิญกับสถานการณ์โลกชุดใหญ่อย่างที่คาดไม่ถึงคือ การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในปี 2563 และวิกฤตสงครามยูเครนในปี 2021 พร้อมกับยังเห็นถึงการแข่งขันของมหาอำนาจใหญ่ที่หวนกลับสู่เวทีโลกอีกครั้ง และต้องถือว่าโลกได้เข้าสู่ “ยุค

สงครามเย็นใหม่” อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แล้ว อีกทั้งเห็นได้ชัดว่าการแข่งขันของ
รัฐมหาอำนาจเป็นปัจจัยสำคัญ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญกับการเมืองทั้งในระดับ
โลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ อีกทั้งท้าทายอย่างมีนัยสำคัญต่อการ
กำหนดบทบาทและทิศทางของนโยบายต่างประเทศไทยในภาวะที่โลกมีความ
ผันแปรในมิติต่างๆ เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตอาหาร วิกฤตพลังงาน วิกฤต
อากาศ วิกฤตความยากจน ฯลฯ

การเลือกตั้งเกิดขึ้นอีกครั้งในรอบนี้ในเดือนพฤษภาคม 2566 แต่
ครั้งนี้การสืบทอดอำนาจที่ผู้นำรัฐประหารเดิมจะกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรี
อีกครั้งไม่ประสบความสำเร็จ แต่มีได้หมายความว่าผู้นำทหารเหล่านี้จะสืบน
อำนาจไปโดยสิ้นเชิง พวกเขาอาจจะยังมี “อำนาจซ่อนเร้น” แต่อย่างน้อยต้อง
ถือว่าระบอบรัฐประหาร 2557 ที่สืบทอดอำนาจเป็นรัฐบาลพ้นทาง 2562
ได้ปิดฉากลง ผู้นำรัฐประหารของ “ยุค 3 ป.” ไม่ประสบความสำเร็จในการคง
อำนาจทางการเมืองได้ดังที่พวกเขาออกแบบรัฐธรรมนูญไว้ และความผันที่จะ
สืบทอดอำนาจครั้งที่ 2 ล้มเหลว แต่มิได้มีนัยถึงการที่พลังอำนาจของพวกเขา
ถูกล้างออกไปจากระบบ อย่างเช่นในตัวอย่างของการโค่นอำนาจทหารเมื่อปี
2516 หรือ 2535 แต่อย่างใด

แต่สภาวะเช่นนี้ก็เป็นโอกาสอันดีที่ทำให้เกิดการประนีประนอมทาง
การเมือง และกลายเป็นช่องทางให้อดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณกลับประเทศ
นับจากการลี้ภัยที่เกิดขึ้นแต่หลังจากการรัฐประหาร 2549 พร้อมกันนี้ การ
สืบทอดอำนาจที่ล้มเหลว และทำให้อำนาจของ “ระบอบทหารพ้นทาง” ต้อง
หมดสภาพไป ปรากฏการณ์เหล่านี้ก็คือการบ่งบอกถึงการปิดฉากของยุคสมัย
อีกชุดหนึ่งที่เริ่มต้นด้วยชัยชนะของพรรคไทยรักไทยในปี 2544 จนถึงการ
จัดตั้งรัฐบาลของพรรคเพื่อไทยในปี 2566

22 ปีของการต่อสู้ทางการเมืองชุดสำคัญระหว่าง “ประชานิยมพลเรือน
vs ประชานิยมทหาร” จบลงด้วยการที่ตัวละครหลักๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย
ถอยกลับไปอยู่ “หลังม่าน” ถึงกระนั้น พวกเขาไม่ได้ถอยไปอยู่ “หลังโรง”
อย่างแน่นอน

อย่างไรก็ตาม ในช่วง 22 ปีของยุคสมัยการเมืองชุดนี้ในมิติด้านความ
มั่นคงนั้นมีประเด็นน่าสนใจอย่างมาก กล่าวคือ การกำเนิดของยุคนี้เริ่มต้น

ด้วยการก่อการร้ายชุดที่ใหญ่และใหม่ที่สุดของโลกคือ เหตุการณ์การโจมตี ตึกเวิลด์เทรด ในวันที่ 11 กันยายน 2544 ซึ่งผลสืบเนื่องในด้านหนึ่งคือ การ ขยายตัวของสงครามก่อการร้าย และในอีกด้านคือ การขยายอิทธิพลของกระ- แสอิสลามานุวัตรที่เป็นดังกระแสนตอบโต้ และทั้งยังมีผลต่อการขยายกิจกรรม ทางการเมืองและความรุนแรงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรวมถึงการปล้น ค่ายทหารในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย และกระแสความรุนแรงของโลก ชุดนี้เริ่มลดระดับลงในปี 2561-2562

แต่ก็มีปัจจัยการระบาดของโควิด-19 เข้ามาสอดคล้องเป็นปัญหาในระดับ โลกชุดใหม่ในปี 2563 และในต้นปี 2564 กองทัพเมียนมาตัดสินใจยึดอำนาจ ตามมาด้วยสงครามชุดใหม่ที่สุดของการเมืองโลกก็เกิดขึ้นที่ยูเครน ฉะนั้น หากมองยุคสมัยนี้ผ่าน “จอภาพการเมืองโลก” แล้ว อาจกล่าวได้ว่า เป็นยุค สมัยของความผันผวนในเวทีโลกที่สำคัญที่สุดชุดหนึ่ง หรืออาจเรียกได้ว่าเป็น 22 ปีของ “Global Disruption” ที่สำคัญ และส่งผลต่อการเมืองในทุกภูมิภาค จนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น การเมืองนับจากยุคนี้ไปจึงน่าสนใจอีกแบบ อำนาจอธิปไตยในโลก ที่มีความผันผวนสูง และในการเมืองภายในที่มีความผันแปรมากนั้น ย่อมเป็น ทั้งความท้าทายและความเสี่ยงในตัวเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จนอาจกล่าวเป็น ข้อสังเกตได้ว่า การได้อำนาจอธิปไตยในยุคเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายอย่างแน่นอน

ยุคที่ 6: ยุคประชาธิปไตยใหม่ (2566-อนาคต)

ปัญหาและความท้าทายที่ไม่จบ

“ประชาธิปไตยตอบโจทย์สำหรับคนที่มีความรู้สึกถึงการ ถูกทิ้งไว้เบื้องหลังโดยกระแสโลกาภิวัตน์ และรู้สึกอีกว่าตนเอง ถูกตัดขาดจากชนชั้นนำ”

มอยเซส นาอิม (Moisés Naím)

นักวิชาการ นักสื่อสารมวลชน และนักการเมือง

ชาวเวเนซุเอลา

- หมุดหมายแรกของยุคสมัย: ความพ่ายแพ้ของระบอบทหาร 2566

- ปัจจัยแทรกซ้อน: การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์และสงครามเย็นใหม่

การเมืองชุดปัจจุบันเริ่มเปิดยุคสมัยด้วยการเลือกตั้ง 2566 พร้อมกับการจัดตั้งรัฐบาลของพรรคเพื่อไทย และการถดถอยจากอำนาจของกลุ่มรัฐประหาร 2557 ซึ่งเป็นการถอยในแบบที่ไม่ใช่การโค่นอำนาจจนกลุ่มอำนาจเก่าที่ควบคุมระบบการเมืองหมดสิ้นพลังไป จนไม่มีสถานะแห่งอำนาจในโครงสร้างการเมืองเหลืออยู่แต่อย่างใด ประกอบกับการออกแบบรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นนั้น ทำให้การจัดตั้งรัฐบาลหลังการเลือกตั้งสามารถคาดเดาได้ว่าจะต้องออกมาในแบบ “รัฐบาลผสม” (coalition government) ซึ่งเป็นที่รับรู้กันว่าการได้อำนาจรัฐในการเมืองแบบนี้ของพรรคเพื่อไทยจะต้องอาศัยการประนีประนอมเพื่อรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลให้อยู่รอดได้ และความพยายามที่จะผลักดันแนวคิดประชานิยมให้เป็น “มหานโยบาย” เช่นในแบบของพรรคไทยรักไทยในปี 2544 นั้นไม่ใช่เรื่องง่ายในตัวเอง แต่กระนั้น เห็นได้ชัดว่าพรรคเพื่อไทยพยายามจะเอาชนะทางการเมืองอีกครั้งด้วยนโยบายประชานิยม จนต้องเรียกว่าเป็น “ยุคประชานิยมใหม่”

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลผสมของพรรคเพื่อไทยพยายามสร้างจุดขายทางเศรษฐกิจด้วยการเปิดโอกาสให้นายเศรษฐา ทวีสิน นักธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์ ก้าวขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี พร้อมกับนโยบายประชานิยม “เงินดิจิทัล” ที่ทำให้เกิดข้อถกเถียงอย่างมากทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ ซึ่งในกรณีนี้อาจตั้งเป็นข้อสังเกตได้ว่า การเสนอขานโยบายประชานิยมในยุคปัจจุบันอาจไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะสถานะทางเศรษฐกิจการคลังที่เป็นผลจากการบริหารประเทศของ “รัฐบาลนอกเครื่องแบบ” ที่นำโดยพลเอก ประยุทธ์นั้น ไม่เปิดโอกาสให้สามารถใช้นโยบายประชานิยมแบบเดิมได้มาก เพราะรัฐบาลเก่าไม่ประสบความสำเร็จในทางเศรษฐกิจ และยังทิ้งปัญหาเศรษฐกิจชุดใหญ่ไว้ อันอาจกล่าวในอีกแบบได้ว่า การได้อำนาจรัฐทางเศรษฐกิจในยุคหลังระบอบประยุทธ์เป็น “ทุกขลาภ” ในตัวเอง

อีกทั้งผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดจากการระบาดของโควิด-19 และจากสงครามยูเครนยังอยู่กับสังคมไทย และยังได้รับผลกระทบจากสถานะ

การฉ้อระหว่างประเทศที่เกิดจากปัญหาความขัดแย้งในตะวันออกกลางคือ “สงครามอิสราเอล-ฮามาส” ที่ความขัดแย้งชุดนี้อาจทำให้เกิดปัญหาวิกฤตพลังงานตามมาได้ไม่ยาก เพราะปัญหาสงครามในตะวันออกกลางมักจะส่งผลต่อราคาพลังงานเสมอ

แม้รัฐบาลเศรษฐาพยายามสร้างภาพของการเป็นรัฐบาลพลเรือนที่เข้มแข็ง ด้วยการตั้ง “รัฐมนตรีกลาโหมพลเรือน” แต่รัฐบาลกลับหลีกเลี่ยงต่อการมีนโยบายที่ชัดเจนในการ “ปฏิรูปกองทัพ” อันเป็นสัญญาณจากการใช้ภาษาที่สะท้อนถึงมุมมองของรัฐบาลต่อประเด็นนี้ หรือไม่แสดงท่าทีตอบรับต่อการแก้ปัญหา “กอ.รมน.” ซึ่งที่จริงแล้ว รัฐบาลควรจะต้องผลักดันให้เกิดการ “ปฏิรูปงานความมั่นคง” ของประเทศ อันมีนัยรวมถึงการ “ปฏิรูปสมช.” (สภาความมั่นคงแห่งชาติ) ที่เป็นหนึ่งในต้นทางของปัญหาความมั่นคงที่สำคัญของประเทศ

การปฏิรูประบบงานความมั่นคงไทยเป็นประเด็นสำคัญ เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของ “สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์” ได้แปรเปลี่ยนไปอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นผลจากการมาของสงครามเย็นใหม่ที่ปรากฏให้เห็นจากสงครามยูเครน ปัญหาช่องแคบไต้หวัน การแข่งขันเชิงอำนาจในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก อีกทั้งยังเห็นจากปัญหาสงครามอิสราเอล-ฮามาสด้วย ทั้งยังรวมถึงปัญหาความมั่นคงในบริบทของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไทย อันเป็นปัญหาที่ผู้นำทุกรัฐบาลหลังเหตุการณ์ “พฤษภา 2547” ต้องแบกรับ

นอกจากนี้ การจัดความสัมพันธ์พลเรือน-ทหารในทางทฤษฎีรัฐศาสตร์ หรือในทางปฏิบัติคือ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งกับกองทัพนั้นยังต้องถือเป็นประเด็นการเมืองที่สำคัญในยุคปัจจุบัน โดยจะเห็นได้จากรูปธรรมของเรื่อง เช่น ประเด็นการจัดซื้อเรือดำน้ำของราชนาวีไทยจากจีน ซึ่งรัฐมนตรีกลาโหมพลเรือนในความเป็นรัฐบาลจะต้องตอบโจทย์เรื่องนี้ให้ได้ ดังนั้น การได้อำนาจรัฐทางด้านความมั่นคงจึงต้องการแนวทางในการกำกับดูแลงานความมั่นคงของประเทศให้ได้

ส่วนในทางการเมืองนั้น รัฐบาลย่อมจะเผชิญกับโจทย์สำคัญภายในที่ถือเป็นปัญหาหลักของรัฐบาลผสมทั่วโลกคือ เสถียรภาพและความอยู่รอดของรัฐบาล อันเป็นผลจากการแข่งขันและแรงกดดันภายในตัวรัฐบาลเอง แต่

ในอีกด้าน รัฐบาลผสมชุดนี้เผชิญกับการโจมตีจากฝ่ายที่ต้องการเห็นการจัด
รัฐบาลใหม่ที่จะต้องไม่มีองค์ประกอบจากรัฐบาลเดิมเหลืออยู่ และประเด็นนี้
กลายเป็น “แรงเสียดทาน” ทางการเมืองกับพรรคเพื่อไทยโดยตรง เพราะถูก
มองว่าประนีประนอมกับกลุ่มอำนาจเก่ามากเกินไป เพื่อให้พรรคตนเอง
สามารถร่วมมือกับปีกเดิมในการจัดตั้งรัฐบาลได้

ฉะนั้น หากมองจากบริบททางทฤษฎีของ “การเปลี่ยนผ่านนิเวศวิทยา”
(transitology) แล้ว เราอาจตั้งเป็นข้อสังเกตได้ว่าการจัดตั้งรัฐบาลที่เกิดขึ้น
หลังการเลือกตั้ง 2566 นั้น เป็นตัวอย่างของปัญหาในวิชาเปลี่ยนผ่านนิเวศวิทยา
ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของคณะรัฐประหาร 2557 ที่ยังดำรงอยู่อย่างมาก
ด้วยการออกแบบทางการเมืองเพื่อให้การเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยเดิน
ไปได้ช้าที่สุด ขณะเดียวกันผลของการเลือกตั้งโดยเงื่อนไขทางรัฐธรรมนูญ จะ
ทำให้เกิดการจัดตั้งรัฐบาลผสมมากกว่าจะเป็น “รัฐบาลเดี่ยว” ที่เข้มแข็ง และ
อำนาจของรัฐบาลใหม่ยังคงต้องพึ่งพากลุ่มอำนาจเก่า

หากกล่าวสรุปโดยนัยทางการเมืองคือ การดำรงอยู่ของ “อำนาจใหม่”
ต้องประนีประนอมกับ “อำนาจเก่า” ซึ่งสถานะเช่นนี้เป็นผลจากความเข้มแข็ง
ของระบอบอำนาจนิยมที่ดำรงอยู่ในโครงสร้างอำนาจทั้งจากอดีตโดยตรง และ
ผลสืบเนื่องจากยุคหลังรัฐประหาร 2549/2557 ที่กลุ่มอำนาจนิยมชุดนี้อยู่ใน
สถานะของการเป็นรัฐบาลนานถึง 9 ปี นานอย่างไม่น่าเชื่อ ใครเลยจะคิดว่า
ผู้นำรัฐประหารอย่างพลเอก ประยุทธ์จะอยู่ในอำนาจได้ยาวนานขนาดนั้น ซึ่งยาว
กว่าระบอบพันทางของพลเอก เปรมที่อยู่ในอำนาจนาน 8 ปี 5 เดือน ดังนั้น
การได้อำนาจรัฐทางการเมืองจึงเป็นความยุ่งยากในตัวเองสำหรับพรรคเพื่อ
ไทย โดยเฉพาะการต้องอยู่กับอิทธิพลของกลุ่มอำนาจเก่า เช่นในกรณีของ
กระทรวงกลาโหม ขณะเดียวกันต้องอยู่กับแรงเสียดทานจากพรรคฝ่ายค้าน
และจากภาคสังคมซึ่งล้วนมีทิศทางเดียวกันคือ การต่อต้านพรรคเพื่อไทย

ในอีกด้านหนึ่งดังที่กล่าวแล้วคือ ความผันผวนในเวทีระหว่างประเทศ
จากปัญหาสงครามเย็นใหม่ ซึ่งแต่เดิมรัฐบาลทหารนอกกรอบแบบจะใช้วิธี
ของการพาประเทศออกจาก “จอร์แดน” ของการเมืองโลก อันเป็นผลจาก
ความตกต่ำของสถานะของประเทศหลังจากรัฐประหาร 2557 และยังเป็นผล
จากความไร้ประสิทธิภาพของงานด้านการต่างประเทศของไทยที่พยายาม

ผูกพันตนเองเข้ากับ “รัฐมหาอำนาจตะวันออก” จนเสมือนกับการหันหลังให้กับ “รัฐมหาอำนาจตะวันตก” เพียงเพราะรัฐประชาธิปไตยเหล่านี้ไม่สนับสนุนการรัฐประหารที่กรุงเทพฯ

เงื่อนไขเช่นนี้ทำให้นโยบายต่างประเทศไทยกลายเป็น “สินค้าต่างตอบแทน” ที่แลกด้วยการซื้อความสนับสนุนทางการเมืองสำหรับรัฐบาลทหารกรุงเทพฯ จากฝ่ายตะวันออก และขยับถอยจากฝ่ายตะวันตกเพราะทนไม่ได้ต่อเสียงวิจารณ์ต่อการยึดอำนาจ และข้อเรียกร้องเรื่องการสร้างประชาธิปไตยและนิติรัฐ ในขณะที่ฝ่ายตะวันออกพร้อมจะเจียบ และตามมาด้วยความสนับสนุนทางการเมืองแก่ระบอบทหารไทย จนกลายเป็นเรื่องแปลกที่ฝ่ายตะวันออกในยุคสงครามเย็นเป็น “ที่พิศพิง” แก่ฝ่ายต่อต้านรัฐประหาร แต่วันนี้ฝ่ายตะวันออกกลับกลายเป็น “ที่พิศใจ” แก่ฝ่ายรัฐประหารเสียเองอย่างไม่น่าเชื่อ

ภาวะที่เปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็น “โลกที่กลับหัวกลับหาง” ทั้งของฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวาไทย ดังเห็นได้ว่า จากเดิมในอดีตของยุคสงครามเย็นนั้น ฝ่ายซ้ายต่อต้านตะวันตก วันนี้ในยุคสงครามเย็นใหม่ ฝ่ายซ้ายยืนกับตะวันตก แต่โลกพลิกกลับเมื่ออดีต ฝ่ายขวาที่กอดตะวันตก แต่วันนี้ฝ่ายขวาผลัดตะวันตกออกด้วยความรังเกียจ และยืนกอดกับตะวันออกด้วยความชื่นชม หากเพื่อนๆ ที่ถูกสังหารในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 และที่เสียชีวิตในฐานะที่มั่นในชนบทไทยพื้นดินชีพมาได้จริงแล้ว พวกเขาคงเข้าใจ “ภูมิทัศน์ใหม่” ของการเมือง-ความมั่นคงไทยชุดนี้ไม่ได้เป็นแน่

ทั้งหมดนี้คือภาพสะท้อนถึงการเปลี่ยนภูมิทัศน์การเมือง-ความมั่นคงทั้งในเวทีโลกและเวทีไทย อันทำให้การได้อำนาจรัฐด้านการต่างประเทศเป็นความท้าทายอีกแบบ โดยเฉพาะรัฐบาลจะพาประเทศไทยกลับเข้าสู่ “จอร์แดน” ของการเมืองโลกได้อย่างไร และการกลับเช่นนี้จะต้องตอบสนองต่อ “ผลประโยชน์ที่สำคัญ” (vital interest) ของไทยให้ได้มากที่สุด [บทความขอหลีกเลี่ยงที่จะใช้คำว่า “ผลประโยชน์แห่งชาติ” (national interest) เพราะอาจมีข้อถกเถียงในเชิงคอนเซ็ปต์อยู่มาก]

นอกจากนี้ในมิติทางสังคม การได้อำนาจรัฐย่อมต้องเผชิญกับทั้ง “โจทย์เก่า-ปัญหาใหม่” ควบคู่กันไป และเป็นเรื่องที่ท้าทายต่อการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล ได้แก่

1. ปัญหาความยากจน ช่องว่างของรายได้และความเหลื่อมล้ำทางสังคม
2. ปัญหาค่าครองชีพและผลกระทบทางสังคมเศรษฐกิจต่อชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง
3. ปัญหาการแพร่กระจายของยาเสพติด
4. ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์
5. ปัญหาความเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศ (climate change)
6. ปัญหาสุขภาพของชนในสังคม เช่น ปัญหาฝุ่น PM 2.5

ปัญหาในมิติทางสังคมเหล่านี้ต้องการการกำหนดนโยบายของภาครัฐในการต่อสู้กับประเด็นต่างๆ ใน 6 เรื่องหลัก ซึ่งปัญหาดังกล่าวต้องการทั้งมาตรการระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว อีกทั้งการต่อสู้กับปัญหาเช่นนี้อาจไม่ใช่ผลสำเร็จในระยะสั้นที่จะสนองตอบต่อการเป็นคะแนนเสียงในการเลือกตั้งครั้งหน้า แต่การเริ่มวางมาตรการจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการสร้าง “สังคมที่มีคุณภาพ” ให้แก่คนไทยในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม ยุคใหม่ของการเมืองร่วมสมัยเพิ่งเริ่มต้นขึ้น เราอาจจะยังไม่เห็นพัฒนาการในอนาคตมากนัก แต่การเริ่มต้นของยุคที่ 6 ที่มีลักษณะเป็น “ประชานิยมใหม่” ก็มีประเด็นต่างๆ ที่เป็นความท้าทายชุดใหม่ และชุดสืบเนื่องทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง

ฉะนั้น การเมืองจาก “ยุคทักษิณ” เปลี่ยนผ่านและปิด “ยุค 3 ทหาร” ไปแล้ว แต่ก็ดำเนินต่อกันมาเข้าสู่ “ยุคเศรษฐา” จึงเป็นประเด็นชวนให้ต้องติดตามต่อในอนาคตอย่างยิ่ง

ท้ายบท: 6 ยุค = 3 ระบอบ

“แม้นาวาแห่งประชาธิปไตยจะสามารถพาตัวเองฝ่าคลื่นลมพายุไม่รู้ก็ถูกต่อก็ถูกได้ แต่ก็อาจล่มจมลงด้วยการก่อกบฏของคนบนเรือนั้น”

โกรเวอร์ คลีฟแลนด์ (Grover Cleveland)
อดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา

หากพิจารณาพัฒนาการการเมืองไทยในแบบมหภาค เราอาจแบ่งสมัย ออกได้เป็น “6 ยุค” ดังที่กล่าวแล้วในข้างต้น และถ้าพิจารณาเพิ่มเติมอีก จะ เห็นได้ว่า จากปี 2475 จนถึงปี 2566 นั้น การเมืองไทยอยู่ภายใต้การปกครอง ของ 3 ระบอบคือ

1. ระบอบทหารที่มากจากการรัฐประหาร หรือเป็น “ระบอบอำนาจนิยม”
2. ระบอบประชาธิปไตยที่มากจากการเลือกตั้ง คือเป็น “ระบอบเสรีนิยม”
3. ระบอบไฮบริดที่เป็นความพยายามสืบทอดอำนาจของผู้นำรัฐประหาร ผ่านกระบวนการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็น “ระบอบพันทาง” ที่เป็นการผสมระหว่าง เสรีนิยมกับอำนาจนิยม

ในทั้ง 3 ระบอบนี้ ผู้นำฝ่ายต่างๆ อาจจะมีกลยุทธ์ทางการเมืองเพื่อเอา “ชนะใจประชาชน” ผ่านการนำเสนอขายในเชิงนโยบาย และกลยุทธ์ชุดนี้ไม่มี อะไรที่จะ “ขายง่าย-ขายดี” เท่ากับนโยบายแบบ “ประชานิยม” หรือที่เรียกกัน ว่า “นโยบายลด แลก แจก แถม” ทางการเมือง ซึ่งอาจจะสอดรับเงื่อนไขทาง เศรษฐกิจของชีวิตผู้คนในสังคม แม้จะมีข้อโต้แย้งว่าพรรคการเมืองควรเสนอ ขาย “นโยบายรัฐสวัสดิการ” มากกว่า “นโยบายประชานิยม”

แต่ดูเหมือนในท่ามกลางของสถานการณ์ต่างๆ ที่รุนแรง สังคมไทยจะ เรียกว่า “เสพติดประชานิยม” หรือ “ติดกับดักประชานิยม” ก็แล้วแต่ การ เสนอขายนโยบายในแนวทางเช่นนี้กลายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการหา- เสียงสำหรับการเลือกตั้งไปแล้ว ดังจะเห็นได้จากการเลือกตั้งในปี 2566 ว่า ทุกพรรคออกนโยบายประชานิยมในแบบต่างๆ กัน ไม่เว้นแม้พรรคใดพรรค หนึ่งเลย

สภาวะเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่า ไม่ว่าการเมืองไทยจะอยู่ภายใต้ระบอบใดก็ตาม ไม่ว่าระบอบทหาร ระบอบประชาธิปไตย หรือระบอบพันทาง ล้วนแต่อาศัย ประชานิยมเป็น “จุดโฆษณา” ทางการเมืองไม่แตกต่างกัน อันเท่ากับเป็นคำ- ตอบว่า การเมืองไทยจะยังอยู่กับนโยบายประชานิยมต่อไป

แต่ไม่ว่าจะเป็นการเมืองในระบอบไหน ปัจจัยใหญ่ที่สำคัญและมีนัยต่อ ความเปลี่ยนแปลงของรัฐและสังคมไทยคือ “กระแสโลก” ในแต่ละช่วงเวลา อาจมีความผันแปรของกระแสโลกที่แตกต่างกันออกไปภายใต้เงื่อนไขและ ยุคสมัยของการเมืองโลก สภาวะ “โลกล่อมรัฐ” จึงไม่ใช่เรื่องใหม่ และเกิด

อย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่สยามต้องเผชิญกับการขยายอิทธิพลของเจ้าอาณานิคมมาแล้ว

จากยุคอาณานิคมสู่สงครามโลกครั้งที่ 1 ต่อมาด้วยสงครามโลกครั้งที่ 2 และต่อเนื่องมาจนถึงยุคสงครามเย็น ยุคหลังสงครามเย็น จนถึงยุคสงครามเย็นในศตวรรษที่ 21 ความท้าทายจากกระแสโลกที่โอบล้อมรัฐและสังคมไทยเป็นสถานะที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และไทยไม่สามารถตัดตัวเองออกจากกระแสโลก เช่นในต้นแบบการตัดสินใจของผู้นำทหารพม่าในการปิดประเทศ ดังนั้น ผู้นำไทยในภาวะเช่นนี้จะต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับกระแสโลก ไม่ใช่ “หลีกเลี่ยง” จากกระแสนั้น เพียงเพราะความต้องการอำนาจทางการเมืองภายใน จนกลายเป็นประเทศที่หลุดออกจาก “จอร์แดน” ของการเมืองโลกไปอย่างน่าเสียดาย

แน่นอนว่า ยี่สิบห้าปีที่ผ่านมา ความท้าทายในเรื่องต่างๆ สำหรับรัฐและสังคมไทยยิ่งเพิ่มมากขึ้น จนอดตั้งคำถามในทางวิชาการไม่ได้ว่า “6 ยุคกับ 3 ระบอบ” ที่สังคมได้สัมผัสจากพัฒนาการการเมืองไทยมาแล้วนั้น ระบอบใดจะเอื้อต่อการสร้างอนาคตที่ดีที่สุดในชีวิตและผู้คนในสังคมได้มากที่สุด เพราะคำถามว่าระบอบใดดีที่สุดอาจจะตอบไม่ได้ เนื่องจากเป็นคำถามที่ผูกโยงและ/หรือยึดติดอยู่กับการให้ “คุณค่าทางการเมือง” (political value) ของผู้ตอบอย่างแยกไม่ได้

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าเราจะมีคำตอบอย่างไรหรือไม่ก็ตาม สังคมมีแต่ก้าวไปข้างหน้าไม่หยุด พร้อมกับกำเนิดของพลวัตใหม่ๆ และทั้งยังต้องแบกรับกับความท้าทายต่างๆ ล้วนถาโถมเข้ามามากขึ้น จนอดคิดอีกมุมหนึ่งที่เป็นปัญหาอนาคตในระยะข้างหน้าไม่ได้ว่า “ยุคที่ 6” ซึ่งบานประตูได้เปิดออกในปี 2566 นั้นจะมีพัฒนาการต่อไปอย่างไร และอะไรจะเป็นปัจจัยที่ปิดฉากของยุค อีกทั้งการปิดยุคเพื่อจะก้าวไปสู่ “ยุคที่ 7” จะเกิดขึ้นเมื่อใด ตลอดรวมถึงใครจะเป็นผู้นำคนใหม่ของยุคนั้น แต่ทั้งหลายทั้งปวงนั้น สิ่งที่อยู่ในอนาคตคือ ความท้าทายชุดใหญ่ที่ผู้นำในยุคที่ 6 จะต้องฝ่าฟันไปให้ได้

รัฐนาวาสยามของยุคที่ 6 มีคลื่นลมแรงรออยู่เบื้องหน้าอย่างแน่นอน และรอการพิสูจน์ฝีมือของกัปตันนาวาสยามลำนี้ด้วย

Copyright © 2014

บันทึก
ประเทศไทย
ปี 2566

2566

นทราคม

01

ในหลวงเสด็จออกพระราชทานพรปีใหม่

เมื่อค่ำของวันที่ 31 ธันวาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออก ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชทานพรเนื่องในวาระขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช 2566 เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ปวงชนชาวไทย ความว่า

“เนื่องในวาระขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช 2566 ข้าพเจ้าขอส่ง ความระลึกถึงและความปรารถนาดีมาอำนวยพรแก่ทุกๆ ท่าน ให้มีความสุขกาย สุขใจ มีสติปัญญาแจ่มใสและเข้มแข็ง ตลอดจนสุขภาพที่แข็งแรง ประสบแต่ความสุข ความเจริญโดยทั่วกัน คนไทยเรานั้นมีน้ำใจไมตรีต่อกัน ใส่ใจช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งกันและกันเสมอมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ใดๆ เกิดขึ้น เราคนไทยก็ต่างพร้อมจะร่วมมือร่วมใจกันปิดเป่าบรรเทาความทุกข์ยากเดือดร้อนของกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลให้กำลังใจ ปลอบโยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้ความทุกข์ยากนั้นผ่อนคลาย และบรรเทาลง การที่เราทั้งหลายสามารถร่วมมือร่วมใจ รับมือ

กับสถานการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ของโรคระบาด หรือเหตุการณ์ภัยพิบัติใดๆ ที่เกิดขึ้น

เราคนไทยก็สามารถร่วมมือแก้ไขและป้องกันจนสถานการณ์ต่างๆ เหล่านั้น ผ่านพ้นและคลี่คลายไปได้ด้วยดี นั่นเป็นเพราะพื้นฐานจิตใจที่ดีงามของคนไทย ซึ่งมีความเมตตาเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน น้ำใจไมตรีอันทรงคุณค่าที่เราทุกคนมีให้แก่กันนี้ เปรียบเสมือนพลังอันยิ่งใหญ่ที่ผนึกเข้าด้วยกัน เป็นกำลังสำคัญให้บ้านเมืองของเรานั้นมั่นคงดำรงอยู่และพัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปได้อย่างยั่งยืนถาวรตลอดไป

ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ท่านเคารพนับถือ พร้อมด้วยพระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จงดุ้มครองรักษาทุกท่านให้ปราศจากทุกข์ ปราศจากภัย และมีความสุข ความสำเร็จในสิ่งอันพึงปรารถนาตลอดศกหน้านี้นี้ และตลอดไป”

พร้อมกันนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี พระราชทานบัตรพระราชทานพรปีใหม่ ประจำปีพุทธศักราช 2566 แก่ปวงชนชาวไทย ด้านหน้าของบัตรพระราชทานพรปีใหม่ มีตราประจำพระราชวงศ์จักรีอยู่กึ่งกลาง ด้านล่างเป็นตราพระปรมาภิไธย ว.ป.ร. และตราพระนามาภิไธย ส.ท.

เมื่อเปิดบัตรพระราชทานพร ด้านขวามีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงฉายคู่กับสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ได้พระบรมฉายาลักษณ์พิมพ์พระปรมาภิไธย “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” และพระนามาภิไธย “สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี” ส่วนด้านซ้ายของบัตรพระราชทานพร มีข้อความว่า “พระราชทานพรปีใหม่ พ.ศ. 2566” พร้อมทั้งทรงลงพระปรมาภิไธยและพระนามาภิไธย (“ปิติในหลวงเสด็จออกพระราชทานพรปีใหม่ขอให้มีความสุขกาย-สุขใจ มีสติปัญญาแจ่มใส-เข้มแข็ง 2 พระองค์พระราชทาน ส.ค.ส.” มติชน. 1 มกราคม 2566. น. 1, 6.)

“ซูวิทย์” แฉดีเจินเทา “ตู้ห่าว” เอี่ยวธุรกิจหลาน “บิกตู”

คดีทุนจีนสีเทา สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2565 ที่กองบัญชาการตำรวจนครบาลนำกำลังเข้าตรวจค้น “ผับจีนหลัง” เขตยานนาวา พบและยึดยาเสพติดจำนวนมาก พร้อมอุปกรณ์เสพหลายรายการเป็นของกลาง ยึดรถหรู 35 คัน นำมาสู่การออกหมายจับนายชัยณัฐร์ กรณ์ชาวนันท์ หรือ ตู้ห่าว เจ้าของผับจีนหลัง ที่ได้เข้ามอบตัวเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2565

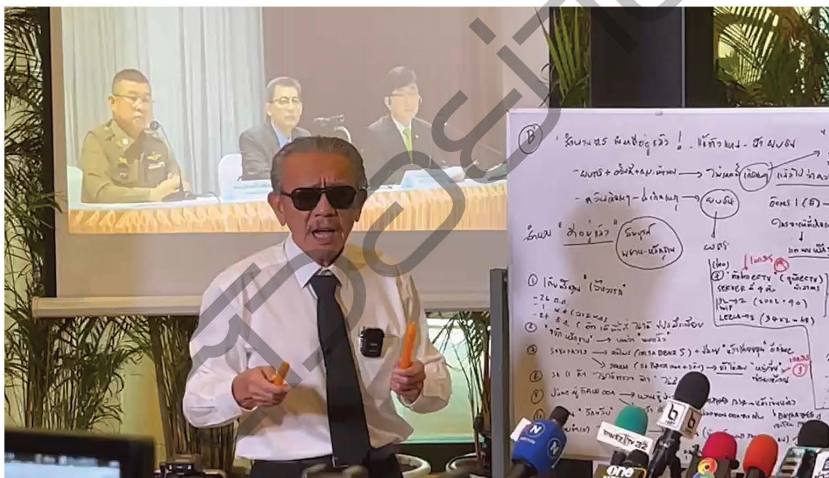
เปิดมหากาพย์ “ทุนจีนสีเทา” ในประเทศไทย โดยมีนายซูวิทย์ กมลวิศิษฐ์ อดีตนักการเมือง เป็นผู้ออกมาแฉเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง โดยอ้างว่า ตู้ห่าวเป็นกลุ่มที่เข้ามาทำธุรกิจสีเทาในไทย ทั้งป้อนการพนัน ผับ บาร์ ยาเสพติด และการฟอกเงิน ทำงานเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย และมีความสัมพันธ์ถึงผู้มีอำนาจในประเทศ

พร้อมออกมาตั้งข้อสังเกตต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการในคดีดังกล่าว อาทิ การทำงานของตำรวจที่มีพิรุณมากไป โดยยกกรณีผู้หญิงชาวจีนรายหนึ่งที่ถูกลักขโมยเงินสดจำนวน 600,000 บาท ขึ้นไปยังห้องทำงานของ พ.ต.อ. อนุรักษ์ โกมินทรชาติ รองผู้บังคับการตำรวจนครบาล 6 (รอง ผบก.น. 6) รักษาการแทน ผกก.สน. ยานนาวา ที่ สน. ยานนาวา กรณีบริษัทรถทัวร์กว่า 400-500 คันของบริษัท เอ็มแอนด์เอ็มทรานสปอร์ต เซอร์วิส จำกัด ที่หลายคนเข้าใจว่าเป็นบริษัทของตู้ห่าว แต่คนที่เป็นเจ้าของจริงๆ คือ หจก. แห่งหนึ่งซึ่งเป็นของหลาน พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี จึงไม่สงสัยว่าทำไมเรื่องถึงหยุดและมีอยู่เท่านั้น (“ซูวิทย์เปิดพยานคนเบิกเงินโอนจากจีน จเรตำรวจจ่อเรียกให้ข้อมูลผับจีนหลัง.” มติชน. 6 มกราคม 2566. น. 1, 16.)

ขณะที่ พล.อ. ประยุทธ์ปฏิเสธการตอบคำถามของสื่อมวลชนที่ถามถึงความสัมพันธ์ของตู้ห่าวและหลานของตนเอง (“ประยุทธ์ ดุดัน เสียดังจูนสื่อ กลบเกลื่อนไม่ตอบปม ‘ซูวิทย์’ แฉหลานเอี่ยวธุรกิจตู้ห่าว.” มติชนออนไลน์. 6 มกราคม 2566.)

ต่อมาวันที่ 9 มกราคม นายชูวิทย์เดินทางมายังศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ภายในงานเปิดตัว พล.อ. ประยุทธ์เข้าร่วมกับพรรครวมไทยสร้างชาติ (รทสช.) พร้อมจุดเทียนเปิดแถลงข่าว เรียกร้องให้ พล.อ. ประยุทธ์ตอบคำถามให้ชัดเจนว่าหลานชายนายกฯ เกี่ยวข้องกับคดีของนายตู้ห่าวหรือไม่

ทำให้นายชูวิทย์ได้เข้าพบ พล.อ. ประยุทธ์ที่ห้องรับรองเป็นเวลา 10 นาที จากนั้นนายชูวิทย์เปิดเผยว่า นายกฯ ยืนยันแบบชายชาติทหารว่าจะจัดการกับปัญหานี้ แต่การดำเนินการต้องมีขั้นตอน นายกฯ กล่าวว่า กำชับ ผบ.ตร. แล้วตนก็รับฟัง ถือว่าท่านเป็นผู้ใหญ่ รับฟังปัญหา ก็ต้องให้เวลาจัดการปัญหาตามระบบราชการ พร้อมยืนยันว่า ไม่มีการเกี่ยวเกี่ยวกัน (“ชูวิทย์บุกถามประยุทธ์ ปมหลานสัมพันธ์ตู้ห่าว.” ข่าวสด. 9 มกราคม 2566. น.1, 12.)

นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ อดีตนักการเมือง ขณะออกมาแฉคดีเงินเทา “ตู้ห่าว” พร้อมกับวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของ ผบ.ตร. และอัยการ ที่โรงแรมเดอะแควดริส บางกอก ซอยสุขุมวิท 24 แขวงคลองตัน เขตคลองเตย กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2566

“ประยุทธ์” หงุดหงิดกลับเกลื่อนหลานชายถูกโยงเอี่ยวตู้ห่าว
“ชูวิทย์” เหน็บแค่ตอบยากตรงไหน: Matichon TV

ปิดคดี “ตู้ห่าว” ทุบเงินสี่เทาในไทย

เมื่อวันที่ 13 มกราคม พล.ต.อ. ดำรงศักดิ์ กิตติประภัสร์ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ผบ.ตร.) ในฐานะหัวหน้าพนักงานสืบสวนสอบสวนสำนวนคดี นายชัยณัฐร์ กรณ์ชายานันท์ หรือตู้ห่าว กับพวก เดินทางไปส่งสำนวนคดีให้อัยการสูงสุด ตามหมายจับข้อหาร่วมกันจำหน่ายยาเสพติดและสมคบและแจ้งข้อหาเพิ่มเติมในข้อหาร่วมกันฟอกเงินและมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

พล.ต.อ. ดำรงศักดิ์กล่าวต่อว่า ทางคดีสอบสวนพยานบุคคล 444 ปาก สืบพยานล่องหน้า 20 ปาก ตรวจยึดทรัพย์สิน 5,345 ล้านบาท มีพยานเอกสาร พยานนิติวิทยาศาสตร์ และอื่นๆ กว่า 67 แฟ้ม จำนวน 26,892 แผ่น สอบสวนผู้ต้องหาทั้งหมด 43 คน แบ่งเป็นบุคคลธรรมดา 38 คน นิติบุคคล 5 ราย มั่นใจว่าสำนวนแน่นหนาครบถ้วน เพียงพอในการส่งฟ้องลงโทษผู้ต้องหาได้

ขณะที่นายชววิทย์ กมลวิศิษฎ์ ที่เดินทางมาร่วมสังเกตการณ์การส่งมอบสำนวนและให้กำลังใจคณะทำงาน โดยนายชววิทย์ได้ยกมือไหว้ขอโทษอธิบดีอัยการและ ผบ.ตร. ที่ได้กระทำการล่วงเกินต่อคณะทำงานไว้ พร้อมยืนยันว่าสิ่งที่ทำไปเพื่อผลประโยชน์ของประเทศไทย ไม่มีเรื่องอื่นแอบแฝง พร้อมจะเกาะติดคดีนี้ต่อไป (“ปิดคดีตู้ห่าว บิ๊กเด่นส่งอัยการเอง ชนสำนวน 2.7 หมื่นหน้าสรุปสอบ 444 พยาน มั่นใจเอาผิดแก๊งเงินเทา เผยยึดทรัพย์ 5.3 พัน ล.” ข่าวสด. 14 มกราคม 2566. น.1, 11.)

ดราม่า “จัดดนตรีในสวน”

กทม. ใช้งบ 8.9 ล้านบาท

จากกรณีผู้ใช้เฟซบุ๊กเพจ “ซึ่งต้องพิสูจน์” เปิดเผยเอกสารงบประมาณดนตรีในสวน ซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายของกรุงเทพมหานคร โดยอ้างว่ากิจกรรมดังกล่าวรวม 52 ครั้ง ใช้งบประมาณถึง 8.9 ล้านบาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางสังคมออนไลน์ไม่น้อยกว่า 4 ครั้ง รวมเป็นเงินกว่า 80,000 บาท ค่าตอบแทนวงดนตรี 100,000 บาท จำนวน 52 ครั้ง

รวมเป็นเงิน 5.2 ล้านบาท ค่าตอบแทนคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ท่านละ 15,000 บาท รวมเป็นเงิน 45,000 บาท และค่าอุปกรณ์จัดการแสดงไม่น้อยกว่า 4 ชั่วโมง 40,000 บาท จำนวน 52 ครั้ง รวมเป็นเงินกว่า 2 ล้านบาท พร้อมแนบลิงก์สำหรับดาวน์โหลดเอกสารอ้างอิง ซึ่งทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนจำนวนมาก พร้อมเรียกร้องให้นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ชี้แจงข้อเท็จจริง

ในวันที่ 7 มกราคม ระหว่างกิจกรรม “ผู้ว่าฯ สัญจร” เขตคลองสามวา ผู้สื่อข่าวได้ถามถึงประเด็นร้อนดังกล่าว โดยนายชัชชาติกล่าวว่า กทม. มีการผ่านกระบวนการ “แต่อย่างที่เราเห็นว่า ศิลปินเราจะให้เขาเล่นฟรีหมดก็ลำบากเหมือนกัน ก็ต้องมีรายจ่ายอะไรบ้าง ต้องประเมินความคุ้มค่า น้อมรับคำติชมทุกอย่าง”

ขณะที่นายศานนท์ หวังสร้างบุญ รองผู้ว่าฯ กทม. ชี้แจงว่า กิจกรรมดนตรีในสวนจัดมาตั้งแต่ปี 2565 ปีนี้ได้พัฒนาปรับปรุงงานจากปีก่อน จึงทำให้มีส่วนเสริมเข้ามา เช่น การปรับปรุงเรื่องไฟส่องสว่าง การเปิดพื้นที่ให้ศิลปินเปิดหมวก (busking) หรือการแสดงทหาน้ำชา จั๊กกลิ้ง (juggling) ส่วนการจ้างนักดนตรีมืออาชีพนั้นเป็นการจ้างครั้งคราวเพื่อมาสมทบกับกลุ่มศิลปินที่ยังเป็นมือสมัครเล่น โดยงบประมาณ 8.9 ล้านบาทนั้น คือกิจกรรมทั้งปี ไม่ใช่แค่เดือนเดียว พร้อมยืนยันว่าทุกอย่างผ่านการประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ หรือ อี-บิตดิง (E-bidding) มาแล้ว ตามกระบวนการทุกอย่าง (“กทม. แจงใช้ 8.9 ล. จัดดนตรีในสวน ชี้เป็นงบทั้งปี 66-ประมูล ‘อี-บิตดิง’.” มติชน. 8 มกราคม 2566. น.1, 12.)

“กนายตั้ม” แอ อติตรองนายนกฯ “ย” เล่นชู้

เมื่อวันที่ 7 มกราคม นายจิตร เบ็ญบังเกิด หรือทนายตั้ม เลขาธิการมูลนิธิทีมงานทนายประชาชนฯ เปิดเผยว่า “มีชายรายหนึ่งได้มาร้องเรียนขอความช่วยเหลือ หลังพบว่าภรรยาเป็นชู้กับอดีตรองนายกรัฐมนตรี” พร้อมเปิดเผยของผู้ชายสวมเสื้อยืดคอปกสีแดง เซลฟี่กับผู้หญิงผมสีทอง แต่มีการปิดบังใบหน้าของทั้ง 2 คนไว้ พร้อมบอกใบ้เพิ่มเติม เช่น ตัวอักษร “ย” เป็น

อดีตรองนายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงมหาดไทย (มท.) ชอบดีกอล์ฟ แต่ไม่ชอบสนามกอล์ฟอัลไพน์ มีอายุมากแล้ว เคยเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย (พท.) เมื่อปี 2551 และพ้นจากสมาชิกเมื่อปี 2561 ทำให้หนึ่งในอดีตรองนายกรัฐมนตรี ที่ถูกกล่าวถึงอย่างนายยงยุทธ วิชัยดิษฐ ออกมาปฏิเสธทันควัน (“ทนายตั้มโพสต์ผ้าซอกโสร่งรักษา ภาพมือถือเมียเป็นข้ออดีตรองนายกฯ.” มติชน. 8 มกราคม 2566. น.15.)

ต่อมาวันที่ 11 มกราคม โลกออนไลน์มีการเผยแพร่เอกสารแจ้งความ คืบหน้าคดีการสอบสวนที่สารวัตรสอบสวน สน. บางยี่ขัน แจ้งไปยังผู้เสียหาย ซึ่งเป็นชื่อของนายยงยุทธ ซึ่งได้แจ้งความเอาผิดหญิงสาวและสามีฐานร่วมกันฉ้อโกงเพื่อเรียกค่าสินสอด จากนั้นก็ไม่สามารถติดต่อได้อีก ทางด้านทนายตั้มได้ออกมายืนยันว่า เรื่องดังกล่าวไม่ใช่กระบวนการตบทรัพย์ เพราะมีการฟ้องร้องตั้งแต่แรก หากเป็นการตบทรัพย์ต้องมีการต่อรองเพื่อไม่ให้เป็นข่าว อย่างไรก็ตาม คดีความดังกล่าวเป็นการฟ้องร้องกันไปมาระหว่างคู่กรณี

แต่เมื่อวันที่ 12 กันยายน ทนายตั้มได้โพสต์ภาพ “นายยงยุทธหอมแก้มทนายตั้ม” พร้อมข้อความระบุว่า

“วันก่อน ท่านยงยุทธ วิชัยดิษฐ ได้โทรมาหาผมด้วยตัวเอง ท่านได้เชิญผมไปที่บ้าน เนื่องจากท่านอายุมากแล้ว ได้มีการเคลียร์ใจกัน ผมก็ขอโทษท่านยงยุทธที่เคยล่วงเกิน ท่านก็มีเมตตาไม่ถือสา เพราะรู้ว่าผมทำหน้าที่ทนายความตามวิชาชีพ ในส่วนของคดีก็ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของลูกความ ทั้งสองฝ่ายยังไม่มี การถอนฟ้องกันแต่อย่างใด”

ทั้งยังระบุว่า “ท่านยงยุทธฝากมาบอกว่า แก๊งที่ชอบไปขอเงินค่านะ อ้างว่าโดนฟ้องเยอะ ไม่ต้องเข้าไปแล้วนะ ดึกกับตั้มแล้ว” (“ทนายตั้ม เผยภาพสุดหวานเจี๊ยบ อดีตรองนายกฯ คนดัง รูดหอมแก้ม เคลียร์ใจคดีฉ้อ.” มติชนออนไลน์. 12 กันยายน 2566.)

“ประยุทธ์” ประกาศเข้า รทสช.

พาเหรด สส. เดินตามเข้าพรรค

จากกระแสข่าวเมื่อปลายปี 2565 ระบุว่า พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี จะแยกทางกับ พล.อ. ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ที่เป็นพี่น้องร่วมเคียงบ่าเคียงไหล่กันมาในพรรคพลังประชารัฐ (พปชร.) จนในที่สุดเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2565 พล.อ. ประยุทธ์ได้ประกาศความชัดเจนทางการเมืองว่า ตนจะไปร่วมงานกับพรรครวมไทยสร้างชาติ (รทสช.) และเตรียมเป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีพรรค ส่วนพรรค พปชร. ได้เสนอชื่อ พล.อ. ประวิตร หัวหน้าพรรค เป็นแคนดิเดตนายกฯ แทนตน

การออกมาประกาศดังกล่าวสร้างความฮือฮาอย่างมาก กระทั่งวันที่ 9 มกราคม สำนักเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ทำหนังสือด่วนที่สุด นร 0508/ว (ร) 14 เรื่องนายกรัฐมนตรีขอลากิจ

ช่วงเย็นในวันเดียวกันที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ พล.อ. ประยุทธ์ ได้ลงนามสมัครเป็นสมาชิกพรรค รทสช. โดยมีนายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค เลขาธิการนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรค รทสช. เป็นสักขีพยาน และสวมเสื้อสัญลักษณ์พรรคให้แก่ พล.อ. ประยุทธ์ตามธรรมเนียมการเมืองไทย

งานอีเวนต์เปิดตัว พล.อ. ประยุทธ์จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ มีนัทรศาสตร์บอกเล่าความเป็นมาของการก่อตั้งพรรค รทสช. รวมถึงเป้าหมายการขับเคลื่อนพรรค โดยมีแกนนำพรรคทั้งหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค คณะกรรมการบริหารพรรค สส. และผู้ที่สมัคร สส. และมีผู้เข้าร่วมงานเกือบ 5,000 คน

โดยในวันนั้นมี สส. ประกาศเข้าร่วมพรรค รทสช. มากกว่า 31 คน เช่น นายสุชาติ ชมกลิ่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน (รง.) นายธนกร วังบุญคงชนะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นร.) (“จัดอีเวนต์ใหญ่ ไขว้ร่วมงาน รทสช. บิ๊กตูเปิดตัว 9 ม.ค. แฉง-ส.ส. ตบเท้าย้ายตาม พท. บัด่วน ตีลจับมือตั้ง รบ. โฉมแผนไอโอดีสเครดิต สภาลุ่มประเดิมรับปีใหม่.” มติชน. 6 มกราคม 2566. น.1, 15, 16.)

และในวันต่อมาก็มี สส. จำนวนไม่น้อยประกาศย้ายพรรคตามกันไป ตีๆ เช่น นายอนุชา นาคาศัย สส. ชัยนาท นายจุติ ไกรฤกษ์ อดีต สส. บัญชี

รายชื่อพรรคประชาธิปัตย์ (ปชป.) น.ส.รังสิมา รอดรัศมี อดีต สส.สมุทรสงคราม นายศรัณย์วุฒิ ศรัณย์เกตุ สส.อุดรดิตถ์ นายเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ อดีต สส.กทม. พรรค ปชป. และ สส. รวมถึงผู้สมัคร สส. จากพรรคใหญ่ พรรคเล็กเดินพาเหรดเข้าชบ รทสช. (“เปิดตัว ‘บิกตู’ กระหึ่มวันนี้ โชว์ 31 สส. ย้ายชบ พปชร. มากสุด 21-ปชป. อีก 6 รทสช. คึกคักนับหมื่นร่วมงาน.” มติชน. 9 มกราคม 2566. น.1, 10.)

พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ขึ้นกล่าวบนเวทีประชุมใหญ่วิสามัญพรรค รวมไทยสร้างชาติ หลังจากสมัครเป็นสมาชิกพรรครวมไทยสร้างชาติตลอดชีพที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2566

Full Version บิกตู เปิดตัวรวมไทยสร้างชาติ รับทั้งตื่นเต้น
ทั้งเขิน ขอฝากหัวใจน้อยๆ: Matichon TV

“ตะวัน-แบบ” อดอาหารประท้วงศาล

จากกรณีกลุ่มนักกิจกรรมอิสระเปิดบอร์ดให้ประชาชนบริเวณหน้าห้างสยามพารากอนติดสติ๊กเกอร์แสดงความคิดเห็นว่า “ชบวนเสด็จสร้างความเดือดร้อนหรือไม่?” เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565 ส่งผลให้ 1 เดือนต่อมา สน. ปทุมวันออกหมายเรียกนักกิจกรรมดังกล่าวเข้ามาจับกุมและขอกล่าวหาตามกฎหมายอาญามาตรา 112 และมาตรา 116 โดยมีรายชื่อของ **น.ส. ณัฐนิช ดวงมุสิทธิ์** หรือ **โบปอ** จากกลุ่มทะลุวัง **นายโสภณ ฤทธิธำรง** หรือ **เก็ท** จากกลุ่มโมกหลวงริมน้ำ รวมถึง **น.ส. ทานตะวัน ตัวตุลานนท์** หรือ **ตะวัน** กลุ่มทะลุวัง และ **น.ส. อรพรรณ ภูพงษ์** หรือ **แบบ** นักเคลื่อนไหวอิสระ โดยตำรวจได้ขออำนาจศาลเพื่อทำการฝากขัง ก่อนที่ทุกคนจะได้รับการประกันตัวในวันเดียวกันด้วยหลักทรัพย์ 200,000 บาท โดยมีเงื่อนไขห้ามทำกิจกรรมหรือการกระทำใดที่อาจเสื่อมเสียต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ต่อมาเมื่อวันที่ 9 มกราคม ศาลอาญารัชดาภิเษกมีคำสั่งเพิกถอนสัญญาประกันของโบปอ-เก็ท โดยเห็นว่า การที่ทั้งสองเข้าร่วมชุมนุมเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2565 มีข้อต่อต้าน #Apec2022 จนมีการปะทะกับเจ้าหน้าที่ และมีการนำมวลชนมาที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตช.) เป็นการกระทำผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนดไว้

ส่งผลให้ในวันที่ 16 มกราคม ที่ศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก แบบ-ตะวัน นักกิจกรรมเคลื่อนไหวต่อต้านมาตรา 112 พร้อมทนายความ เดินทางมาศาลอาญาเพื่อยื่นหนังสือและคำร้องขอถอนประกันตัวเอง ซึ่งเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อประท้วงภายใต้กิจกรรม “เลือดต้องแลกด้วยเลือด” เนื่องจากศาลอาญามีคำสั่งเพิกถอนประกันของโบปอ-เก็ท

ตะวัน-แบบอ่านแถลงการณ์ 1 ฉบับ มีใจความว่า ศาลไม่ให้ประกันผู้ต้องขังจำนวนมาก และยังเรียกถอนประกันนักกิจกรรมอีกหลายราย จึงขอเรียกร้อง 3 ข้อ คือ 1. ต้องปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม 2. ยุติการดำเนินคดีกับประชาชนที่แสดงออกทางการเมือง และ 3. พรรคการเมืองทุกพรรคต้องเสนอนโยบายประกันสิทธิเสรีภาพ โดยต้องยกเลิกมาตรา 112 และ 116 โดยศาลได้พิจารณาคำร้องและรับตัวไปดำเนินการตามกฎหมายต่อไป (“ทานตะวัน-แบบ ยื่นถอนประกัน.” ข่าวสด. 17 มกราคม 2566. น.10.)

จากนั้นในวันที่ 16 มกราคม ตะวัน-แบมถูกคุมขังที่ทัณฑสถานหญิงกลาง โดยทั้ง 2 คนอดอาหารและน้ำตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม เพื่อเรียกร้อง 3 ข้อที่ได้ประกาศไว้ ทำให้ร่างกายของทั้งคู่อ่อนแอ แต่ทั้งคู่ยืนยันปฏิเสธการรักษา ในระหว่างนั้น กลุ่มนักกิจกรรมก็ได้ออกมาเรียกร้องให้ปล่อยตัวแบม-ตะวัน รวมถึง 11 องค์กรมหาวิทยาลัยก็ได้ออกมาแสดงจุดยืนสนับสนุนการต่อสู้ในครั้งนี้ด้วย (“11 องค์กร นศ. หนุนตะวัน-แบม.” *ข่าวสด*, 29 มกราคม 2566. น.10.)

‘ตะวัน-แบม’ ยืนยันประกันตัวเอง ประท้วงยุติธรรมเรียกร้องพรรคการเมืองนโยบายสิทธิ-เสรีภาพ: Matichon TV

พท. ลุยอีสาน ชูธงขาย “แลนด์สไลด์”

เมื่อวันที่ 15 มกราคม ที่ จ. อุตรดิตถ์ พรรคเพื่อไทย (พท.) จัดเวทีปราศรัยใหญ่ “ครอบครัวเพื่อไทย: อีสานยามไต้ เพื่อไทยทอนัน” และลงพื้นที่พบปะพี่น้องประชาชนในพื้นที่ นำทีมโดย น.ส. แพทองธาร ชินวัตร หัวหน้าครอบครัวเพื่อไทย มีมวลชนมารอต้อนรับและให้กำลังใจ น.ส. แพทองธารอย่างคึกคักด้วยดอกกุหลาบสีแดงและผูกผ้าขาวม้า ระหว่างการขึ้นเวทีปราศรัยใหญ่ที่ทุ่งศรีเมือง ประชาชนต่างตะโกนเชียร์ “อึ้งอึ้ง นายกฯ” ขณะเดียวกัน นพ. ชลน่าน ศรีแก้ว สส. น่าน หัวหน้าพรรค พท. กล่าวว่า คำพูดเดียวที่อยากขอกับพี่น้องประชาชนคือ เพื่อไทยต้องแลนด์สไลด์ แลนด์สไลด์ทั้ง จ. อุตรดิตถ์ จะแลนด์สไลด์ทั้งแผ่นดิน 8 ปีที่ผ่านมาพอหรือยัง ฉะนั้น ต้องเข้าคุกหากาเพื่อไทยทั้ง 2 บัตร (“ชูเป็นจุดขายแลนด์สไลด์ อึ้งคึกกลั่นชิงนายก พท. บุกอุดร ปลุกกาแน่นๆ ขอ 280 อัฟสกดนั่งร้าน สว. พิธาลุยหาเสียงยึดฝั่งธน บ้อมทัวร์พะเยา ‘ผู้ก่อ’ รับ สุวัจน์แย้มนโยบายแก้ ศก.” *มติชน*, 16 มกราคม 2566. น.1, 12, 15.)

“อิงอิง” ประกาศ “คนไทยต้องมีเกียรติ-ศักดิ์ศรี” ค่าแรง 600 บาท

จากนั้น น.ส. แพทองธาร ชินวัตร ปราศรัยปิดท้ายว่า มีคนถามว่าเคยมา จ.อุดรธานี แล้วทำไมไม่มาอีก ทำไมจะไม่มา ก็ จ.อุดรธานีเคยเป็นเมืองหลวงของเพื่อไทย ตอนนั้นเกิดน้ำท่วมที่ จ.อุดรธานี คุณพ่อ (นายทักษิณ ชินวัตร) เป็นนายกรัฐมนตรี ก็สั่งระเบิดถนนไป ทำให้น้ำท่วมหมดไป และ จ.อุดรธานี น้ำก็ไม่เคยท่วมอีกเลย การจะช่วยพี่น้องแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่สำคัญมากๆ แต่ถูกขัดขวางบ่อยครั้ง มาครั้งนี้เพื่อไทยขออาสา ขอให้เลือกเพื่อไทยทั้งคนและพรรค ขออาสาแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้ง แม้จะใช้เงินเยอะก็ต้องทำ เพื่อไทยไม่กลัว เพราะหาเงินเป็น จะทำให้การเกษตรอยู่ดีกินดี รำรวยกันหมด ต้องคิดใหญ่ทำเป็น คนไทยต้องมีเกียรติและศักดิ์ศรี ให้มีค่าแรง 600 บาทต่อวัน เพื่อไทยทำได้จริง เพราะเคยทำ 300 บาทมาแล้ว ภายในปี 2570 ค่าแรง 600 บาท ทำได้แน่นอน (“ซูเป็นจุดขายแลนด์สไลด์ อิงคิกลั่น ชิงนายก พท. บุกอุดร ปลุกกานันท์ ขอ 280 อัฟสก็ดนั่งร้าน สว. พิธาลุยหาเสียงยึดฝั่งธน บ้อมทัวร์พะเยา ‘ผู้กอง’ รับ สุวัจน์แถมนโยบายแก้ ศก.” มติชน. 16 มกราคม 2566. น.1, 12, 15.)

“อิงอิง” ขึ้นเวที ประกาศลั่น เอาลูกกลับไป พท.มาแล้ว ย้ำ
นโยบายทำได้จริง: Matichon TV

“สุวัจน์” โจมตีนโยบายแก้ ศก. รื้อแบล็กलिस्टบูโร

เมื่อวันที่ 15 มกราคม ที่ศูนย์การค้าเดอะมอลล์โคราช อ.เมือง จ.นครราชสีมา นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ประธานพรรคชาติพัฒนาภักดิ์ (ชพค.) ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดทำนโยบายของพรรค ว่ามีการพูดคุยปรับปรุงนโยบายให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ จึงเตรียมนำเสนอร่างนโยบายการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไปคลายทุกข์ให้แก่พี่น้องประชาชน เน้น

เรื่องเศรษฐกิจนำไปสู่การมีเงิน การมีงาน และของต้องไม่แพง ซึ่งเป็นหัวใจของนโยบายเศรษฐกิจของพรรค ชพค.

นโยบายที่ให้ทุกคนมีเงิน ด้วยการปรับโครงสร้างหนี้ให้ทุกคนชะลอการชำระหนี้และปรับโครงสร้างภาษีให้มีความเหมาะสมไม่กระทบภาพรวมรายได้ของประเทศ ทั้งนี้ ประชาชนประสบปัญหาเรื่องสินเชื่อจากวิกฤตเศรษฐกิจจ่ายหนี้ไม่ตรงเวลา ทำให้ถูกติดแบล็กลิสต์บูโร ทำให้เสียโอกาสในการขอสินเชื่อหรือเงินก้อนใหม่มาต่อยอด ตนคิดว่าควรที่จะต้องปรับระบบของแบล็กลิสต์บูโรให้เป็นเครดิตสกอร์ริง หมายความว่ายังมีสินเชื่อตามกำลังเครดิตของบุคคลที่มีอยู่ เพื่อสร้างโอกาสในการที่ทุกคนจะกลายเป็นักธุรกิจใหม่ (“ซูเป็นจุดขายแลนด์สไลด์ อิงคิกลันชิงนายก พท. บุกอุดร ปลุกกาแน่นๆ ขอ 280 อีพ สักดั่งร้าน สว. พิธาลุยหาเสียงยึดฝั่งธน ป้อมท้าวพระยา ‘ผู้กอง’ รับ สุวัจน์ แยมั่นนโยบายแก่ ศก.” มติชน. 16 มกราคม 2566. น.1,12,15.)

ศึกเคลม “บัตรคนจน” ป้อม 700-คู่ 1 พัน

เมื่อวันที่ 17 มกราคม พล.อ. ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้าพรรคพลังประชารัฐ (พปชร.) แถลงเปิดนโยบายของพรรคเพื่อใช้หาเสียงในการเลือกตั้ง โดยชูนโยบายไฮไลต์ “บัตรประชารัฐ” เพิ่มเงินเพิ่มสวัสดิการผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 700 บาทต่อเดือน เป็นการสานต่อนโยบายเดิมที่จ่ายรายหัวละ 200-300 บาท ซึ่งนโยบายนี้ได้รับเสียงตอบรับจากประชาชนอย่างดี ถูกใช้เป็นนโยบายหลักที่ให้ว่าที่ผู้สมัคร สส. ติดป้ายหาเสียงด้วยนโยบาย “ป้อม 700” (“ป้อมชูชีพเกรดบัตรประชารัฐสู้ แจกคนจน 700 โขว์นโยบายปากท้อง ลั่นนังนายกฯ จ่ายทันที เปิดทุกพรรคคดิลตั้ง รบ. ผู้กองนำ 11 สส. กลับรัง ครม. เ هنگ 7 รมต. ลาวุ่น พท. ดักคออยู่บหนีถลก.” มติชน. 18 มกราคม 2566. น.1, 15, 16.)

ขณะเดียวกันก็มีการท้วงติงจากฝ่ายการเมืองอย่างนายธนกร วังบุญคงชนะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นร.) ระบุว่า โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ เริ่มครั้งแรกเมื่อปี 2559 โดยมี พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นผู้ให้แนวคิดการจัดสรรสวัสดิการของประเทศไทยในรอบหลายสิบปี

ต่อมาวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ที่ศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา พล.อ. ประยุทธ์และแกนนำพรรครวมไทยสร้างชาติ (รทสช.) เปิดปราศรัยใหญ่พร้อมประกาศนโยบายเด่น และยืนยันว่าหากได้เป็นรัฐบาลจะมีการพิจารณาปรับเพิ่มบัตรสวัสดิการเป็น 1,000 บาทต่อเดือน ทำให้หลายฝ่ายจึงจับตามองว่าการประกาศตัวเลขบน “บัตรคนจน” เป็นการเกทับกันระหว่าง 2 ป. เพราะคะแนนนิยมจาก “ผู้ถือบัตร” อาจแปรเปลี่ยนเป็นแต้มการเมืองในการเลือกตั้งได้ (“เกทับลุงป้อม 700 ตูให้ ‘1 พัน’ บัตรสวัสดิการพลัส อ่อนโคราช-อย่าทิ้งกัน ‘อิง’ แวสโลแกน 3 ทำ ชายชาติทหาร-อีกเหิมตี ปชป. ชูเอ็มวี ‘เช้าวันใหม่’ ‘ชวน’ แฉทุ้มดูด สส. 200 ล.” *ข่าวสด*, 26 กุมภาพันธ์ 2566. น.1, 10, 11.)

นักการเมืองไทย ตบเท้าไหว้เจ้าเทศกาลตรุษจีน

เมื่อวันที่ 19 มกราคม ที่ริมเขื่อนรัฐประชาพัฒนา อ. เมือง จ. ราชบุรี พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เปิดงานตรุษจีนราชบุรี โดยได้สวมเสื้อคอจีนสีทอง พร้อมกล่าวอวยพรเป็นภาษาจีนว่า ชินเจิ้งหู่อู่ ชินเหียนเฟาไฉ่ สุขสมหวังและร่ำรวยตลอดปี จากนั้นได้โชว์ฝีมือมัดหมีตัวกระต่ายักษ์ โดยมีประชาชนส่งเสียงเชียร์ “นายกฯ สู้ๆ ลุงตู่สู้ๆ ลุงตู่อยู่ต่อ” (“ร้อง กกต. พันอีเวนต์เปิดตัวบ๊ักตู เข้าข่ายผิด กม. สมชัยบุกยื่น 5 ประเด็นใหญ่ ชัดชนคน-จัดมหรสพ-แจก บัสอบปราศรัยหยาบคาย ประยุทธ์ทัวร์ราชบุรี-รับคิก บักป้อมลุย 2 จว. เหนือวันนี้.” *มติชน*, 20 มกราคม 2566. น.1, 5, 6.)

เมื่อวันที่ 21 มกราคม ที่มูลนิธิเทียนฟ้า ถนนเยาวราช น.ส. แพทองธาร ชินวัตร หัวหน้าครอบครัวเพื่อไทย เข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เนื่องในวันตรุษจีน โดยมีนายเศรษฐา ทวีสิน ประธานอำนวยการและกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท แชนสิริ จำกัด (มหาชน) บุคคลซึ่งมีกระแสาวเป็นหนึ่งในแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีของพรรคเพื่อไทย (พท.) ได้มาร่วมกิจกรรมครั้งนี้ด้วย ถือเป็นความร่วมมือกิจกรรมทางการเมืองครั้งแรกของ น.ส. แพทองธารและนายเศรษฐา พร้อมเปิดเผยว่า นายเศรษฐาได้สมัครเป็นสมาชิกพรรค พท. แล้ว แต่ยังไม่ยืนยันว่าเป็นหนึ่งในแคนดิเดตนายกฯ ของพรรค (“อิงควงทัวร์ตรุษจีนเยาวราช

น.ส. แพทองธาร ชินวัตร หัวหน้าครอบครัวเพื่อไทย และนายเศรษฐา ทวีสิน ประธาน
 อำนวยการและกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท แอสสิริ จำกัด (มหาชน) ลงพื้นที่ย่าน
 เยวราช และเข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เนื่องในวันตรุษจีน เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2566

เปิดตัวเศรษฐาสัมครเป็นสมาชิก พท. แล้ว อุปไต่แคนดิเดต-อิกสเติป ภท. ชู
 24 ชม. 7 วันสู่เลือกตั้ง กก. จ่อโชว์ตัว 3 จว. ชิงเหนือ.” มติชน. 23 มกราคม
 2566. น.1, 2, 15.)

เมื่อวันที่ 22 มกราคม เวลา 13.30 น. ที่มูลนิธิเทียนฟ้า เยวราช
 พล.อ. ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคพลังประชารัฐ (พปชร.) ลงพื้นที่ถนนเยวราช โดยไม่ได้แจ้งกำหนดการล่วงหน้า เนื่อง-
 จากเป็นการเดินทางไปส่วนตัวด้วยหน้าตาอึมอึมแจ่มใส เข้าไปไหว้เจ้าแม่
 กวนอิม ทำบุญไหว้พระ พร้อมทักทายกับคนไทยเชื้อสายจีนและประชาชนที่มา
 เทียวและไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ถนนเยวราช เนื่องในเทศกาลตรุษจีน ซึ่งประชาชน
 ได้เข้ามาพูดคุยและขอถ่ายรูปกับ พล.อ. ประวิตรอย่างเป็นกันเอง

ต่อมาเวลา 17.00 น. ที่ถนนเยวราช พรรครวมไทยสร้างชาติ (รทสช.)
 นำโดย พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในฐานะสมาชิกพรรค
 และนายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค หัวหน้าพรรค พร้อมว่าที่ผู้สมัคร สส. กทม.
 รวมกว่า 30 คน ร่วมลงพื้นที่พบประชาชนไหว้ศาลเจ้าพ่อไต้ยงกง และเยี่ยมชม
 มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง จากนั้นนมัสการพระวัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่)

พล.อ. ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคพลังประชารัฐ (บน)
และ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและสมาชิกพรรครวมไทยสร้างชาติ (ล่าง)
ขณะลงพื้นที่เยาวราช เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2566

มติชนบันทึกประเทศไทย ปี 2566 •
กองบรรณาธิการมติชนและศูนย์ข้อมูลมติชน

เผยแพร่ครั้งแรก : มกราคม 2567

สำนักพิมพ์มติชน | www.matichonbook.com

ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คคะนาท, สุพจน์ แจ่มเร็ว, รุจิรัตน์ ทิมวัฒน์

ผู้อำนวยการสำนักพิมพ์ : มณฑล ประภากรเกียรติ
รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : สุภชัย สุชาติสุธาทรรณ, ประภาพร ประเสริฐโสภา
บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุญปาน
หัวหน้ากองบรรณาธิการ : ปิยะวัฒน์ สีแดงสุก
พิสูจน์อักษร : โชติช่วง ระวิน, เมตตา จันทน์หอม, เต็มจิต ชั่ววิยะกุล
กราฟิกเลย์เอาต์ : อรอนงค์ อินทรอุดม
ศิลปกรรม-ออกแบบปก : กชกร จิระพันธุ์
ประชาสัมพันธ์และการตลาด : ณิชกุล แฉล้ม, กชพร ทองลักษณะวงศ์,
ธัญลักษณ์ ทองสุข, ณัฏชา เขียวกล

จัดทำโดย : บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) 12 ถนนเทศบาลนฤมาล
ประธานาธิบดี 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 1235

Matichon Publishing House a division of Matichon Public Co., Ltd.
12 Tethsabannarueman Rd., Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

 matichonbook @matichonbook

 @matichonbook matichonbooks matichonbook

สั่งซื้อหนังสือจำนวนมากในราคาพิเศษ ติดต่อที่ บริษัทงานดี จำกัด โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3353

 MATICHON
PREMIUM
PRINT

ฝ่าย MATICHON PREMIUM PRINT : บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) รับผิดชอบสั่งพิมพ์ทุกประเภท
โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 2419, 2424 email: print.matichon@gmail.com Matichon Premium Print

ปี 2566

มติชนบันทึกประเทศไทย ปี 2566

รวบรวมเหตุการณ์เมืองในปีที่เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของประเทศไทย
ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองสุดเข้มข้นทั้งก่อนและหลังเลือกตั้ง
สารพันปัญหาเศรษฐกิจปากท้องที่รอวันแก้ไข
ไปจนถึงอีกหลายเรื่องราวที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยและสังคมโลก
เพื่อให้ทุกคนได้ทบทวนเรื่องราวตลอดปีที่ผ่านมา
และเตรียมพร้อมเผชิญเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต...

ประเทศไทย